

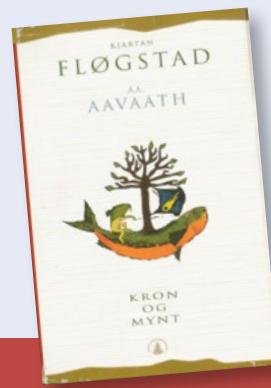

Har verva over
100 til Mållaget
Supervervar Live gjev
sine beste vervetips.

SIDE 12

Ølve Mållag
legg ned
Det historiske laget
legg ned etter 44 år.

SIDE 4-5

Umogleg å
omsetja Fløgstad?
Matthias Friedrich freista
omsetja Fløgstad til tysk,
men fekk det ikkje til.

SIDE 18-21

Norsk Tidend

medlemsblad for Noregs Mållag

nr. 4
september 2024

Åtti år med nynorsk musikhistorie

I ei fersk bok om nynorsk
musikhistorie kan vi blant
mykje anna lese om Marie
Lovise Widnes (biletet), som
var den einaste plateartisten
som skreiv nynorskttekstar
i 1950-åra.

SIDE 6-8

Finst det håp for lesekunna?

■ Fleire universitet seier dei har erfart at både lesemengda og -kompleksiteten har blitt lågare blant norske studentar dei siste åra. Janne Stigen Drangsholt ved UiS kommenterte i ei sak i Khrono at studentar blir overraska av at dei skal lesa heile romanar. Sjølv sagt er dei som går på HF, særleg dei som studerer litteratur eller filosofi, over snittet interesserte og vande med å lesa. Men også i desse faga er altså trenden at studentane les mindre enn før. Dette er mykje meir alvorleg enn at enkelpersonar går glipp av gode leseopplevelingar, det er eit demokratisk problem og eit problem for Noreg som kulturnasjon.

■ I boka *Kluge hænder* skriv den danske politikaren Matias Tesfaye om fiolinane til Stradivarius, som er heilt eksepsjonelle fiolinar det ikkje er mange igjen av. Det skuldast at kunna om korleis dei vart laga, er gått tapt. Poenget er at handverkstradisjonar kan gå tapt om dei ikkje blir haldne ved like, men me kan også overføra poenget til lesing. Lesing og leseforståing er eigenskapar som er bygde opp, dei finst ikkje naturleg hjå oss når me blir fødde. I «beste» fall vil synkande lesekunne auke forskjellane mellom folk. I ytste konsekvens vil mykje intellektuell kapasitet gå tapt, noko som får konsekvensar for forsking og teknologiske nyvinningar, for kreativiteten og førestillingsevna vår.

■ Dette semesteret deler UiO og UiB ut ein gratis roman for alle studentar som startar ved Humanistisk fakultet. Ved UiB er det også etablert mobilfri sone i studentkaféen på HF-bygget. Målet er å stimulera til lesing, og skapa ein fellesskap der studentar kan lesa utan å bli forstyrra av mobilen. At studentane les same boka skapar tema for samtale og gjev ei kjensle av fellesskap gjennom ei kollektiv erfaring. I ei sak i Morgenbladet kan ein lesa om ein skule i Sandnes kommune som auka lesekunna til elevane og har gjort lesing til ein del av kvardagene til elevane. Det er altså mogleg å gjera noko med utviklinga og endre vanane til folk. Vi treng fleire slike initiativ!

VEMUND NOREKVÅL KNUDSEN

Dei politiske partia meislar no ut politiken dei skal gå til val på neste haust. For Noregs Mållag er det viktig at stortingsvalet 2025 også blir eit **språkval**.

Kravspekk til valflesk

■ leiarteigen

PEDER LOFNES HAUGE
Leiar i Noregs Mållag

få nynorsk og bokmål inn i Grunnlova, vil soleis vera ei modernisering av lova.

2. Hald på og løft sidemålsordninga

■ Norskfaget er det viktigaste faget i skulen, og det skal gje alle barn eit felles språkleg utgangspunkt. Sidemålsordninga er ryggrada i å sikre dei språklege rettane til nynorskbrukarane. Obligatorisk skriftleg opplæring i begge skriftspråk på ungdomsskulen og vidaregåande skule er grunnleggjande for jamstellinga mellom bokmål og nynorsk. Kunnskapen til eleven i sidemålet må bli vurdert, både på ungdomsskulen og i studieførebuande vidaregående opplæring. Denne kompetansen må også vere synleg på vitnemålet. Vurderinga i vidaregående opplæring må vere gjennom eigen standpunktakarater og obligatorisk eksamen. Eksamens i sidemål og hovudmål skal gjennomførast samstundes i Vg3 og med same krav, men på to ulike dagar. Vi veit at eksamen er styrande for undervisninga elevane får, og difor er det viktig at sidemålsoppplæringa også har karakter og eksamen.

Sidemålsoppplæringa for dei med bokmål som hovudmål, treng eit lyft: ho må byrje tidlegare, bli betre og meir spennande. Skular der hovudmålet er bokmål, bør nytte sidemål i andre fag enn norskfaget som eit verkemiddel for at elevane skal mestre både bokmål og nynorsk. Elevane med nynorsk som hovudmål møter så mykje bokmål i daglelivet at dei ikkje har det same behovet for mengdetrenings i sidemålet, men treng heller å få styrkt nynorskoppplæringa si.

Utgjeven av Noregs Mållag

Avisa blir redigert etter Redaktørplakaten.

Tilskrift: Dronningens gate 22, 0154 OSLO

Redaktør: Vemund Norekvål Knudsen

I redaksjonen:

Hege Lothe, Erik Grov

Heimeside: www.nm.no

Abonnement: 250 kroner per år

Utforming: Audun Skjervøy, Språksmia AS
smia@spraksmia.no

■ sagt

3. Nynorskbrukarane må få bruke språket sitt på internett

Digitalisering og språkteknologi blir ein stadig større del av liva våre. Det meste kan styrast frå telefonen, tenester er digitale, kommunikasjonen med kommunen skjer gjennom samtalerobotar, lys og varme i heimen kan fjernstyrast frå ein app. Mindretalsulempene nynorskbrukarane møter, blir forsterka. Utviklinga går så fort at det er van-skeleg å henge med i svingane, og språkperspektivet blir gløymt. Styresmaktene må sørge for at teknologien tek omsyn til den norske språksituasjonen, mellom anna gjennom krav i offentlege innkjøp.

Den nye opplæringslova er ikkje god nok for lærarane og nynorskelevane, sjølv om det er bra at skriveprogram frå hausten av må finnast på både bokmål og nynorsk. Den nye opplæringslova har framleis eit kunstig skilje mellom «læremiddel» og «læringsressursar». Produsentane utnyttar dette holet i lova og lagar produkt som ikkje er på nynorsk. Situasjonen i dei nynorske klasseromma er så alvorleg at utan endringar i Stortinget vil den nye opplæringslova føre til svært ulike læringsvilkår mellom nynorsk- og bokmålselevane. Det bør leggjast inn at «læringsressursar som er laga for bruk i opplærings-» kjem inn i paragrafen for parallellekavet om bokmåls- og nynorskversjonar av læremiddel. Berre slik kan nynorskelevane få ein skulekvardag på språket sitt.

4. Lærarutdanningane må sikre gode nynorsk-lærarar

Norskunnskapar til lærarane er avgjeraende for god norskundervisning. Dei ulike lærar- og lektorutdanningane må sikre at framtidige lærarar har god nok kompetanse i nynorsk. Denne kompetansen må stå på vitnemålet. Alle lærarar må få tilbod om kurs og etterutdanning i nynorsk. Barnehagelærarutdanninga må gjere barnehagelærarane i stand til å førebu borna på å verte nynorskelevar. Borna må få møte og utvikle språket sitt i barnehagen. Språkstimulering på

bokmål er noko anna enn språkstimulering på nynorsk, det tek ikkje dagens rammeplan høgd for. Barnehagelærar- og lærarutdanningane må sørge for kompetente lærarar som lèt alle ungar møte nynorsk frå barnehagen og ut heile skulelopet.

5. Eit løft for nynorsk kultur

Den nynorske litteraturen er stor og rik, og det kjem stadig til nye, gode nynorske forfattarar. Dette er eit teikn på ein livskraftig skriftkultur. Det er viktig at breidda i denne er tilgjengeleg i heile Noreg. Då krevst det stønadsordningar, lov og løyving over statsbudsjettet som tek omsyn til at nynorsk er eit mindre brukta språk enn bokmål.

Nye politiske reformer byrjar med vedtak i stortingsvalprogram. Det er difor eit viktig politisk arbeid vi er i gang med. Eg har stor tru på at vi skal lukkast med påverknadsarbeidet fram mot landsmøtene som skal vedta programma. Di hjelp kan vere avgjeraende.

“ Om vi skal få politiske gjennomslag i stortingsperioden som kjem, er det avgjande at dei politiske partia har offensive ambisjonar for språkpolitikken i programma sine. ”

- Jeg har snakket med mange guttvenner om dette, og alle kjenner seg igjen. Hvordan skal man følgje med på nynorsk når man er så kåt?

**Kjartan Lorntzen
til Aftenposten**

Heldigvis har ikke Frp avskaffet nynorsk ennå.

**Sigrid Bonde Tusvik
i Dagsavisen**

Språklova er ikkje frivillig, NTNU.

**Mari Kaslegaard,
redaktør i Under Dusken**

Samlaget, det er vel samleie på nynorsk det?“

**«Bare Egil» i intervju
med Odd Nordstoga**

I tida framover kjem eg til å skrive nynorske på sosiale medier, og sjølv om eg veit at robotane kjem til å hacke dette målføret òg, så er det enn så lenge ei verd som er utanfor rekkevidde for nokre av dei enklaste modellane [...]”

Moddi

Og det er ikkje til å koma forbi at nynorsk ER mykje tøffare enn bokmål.

**Tom Ostad frå bandet Blodsmak
til Framtida 24. okt 2018**

siddiser skriver på dialekt til enhver tid, men hadde nynorsk som sidemål

@navleloe på X

Ingen protestar mot nynorsk i Ørsta.

Tittel i Møre-Nytt

Damn, I've been learning it for 6 months and now I find this out 🤦
fake Norsk?

**BumArse321
om bokmål på Reddit**

Hvordan uttaler man «lyrittareid» (på nynorsk)? Med trykk på y eller r?

**Lan Marie N. Berg
på X**

- Med gode omsettingsprogram basert på kunstig intelligens blir det mindre og mindre behov for at vi alle skal kunne ta skriftspråk.

**Øyvind Weiby Gregersen,
dekan ved Fakultet for
naturvitenskap, NTNU, til NRK**

- Eg synest ikkje nynorsk er så spennande. Kjemi derimot er jo berre moro.

**Hogne Jystad Fikkan
til NRK**

I ei bygd med rundt 400 innbyggjarar fanst eit lokalt mållag med 250 medlemmer som fekk **nasjonal merksemd**. No skal dei leggjast ned etter 44 år. Her er ein bit av historia til Ølve Mållag.

Historierikt lokalt mållag legg ned

VEMUND N. KNUDSEN

vemund.knudsen@nm.no

■ – Det vart laga litt latt og løye omkring det å vera medlem i Ølve Mållag. Det er nok der noko av suksessen låg, fortel Tone Birkeland, som har vore leiar i laget dei siste åra.

Ølve Mållag vart skipa 18. januar 1980, då 18 av dei fram-møtte teikna seg som medlemmer. Tre veker seinare talde det nystarta laget 66 medlemmer. I det første styret sat Jardar Skaadel, Gerd Presthus, Bjørg Borlaug, Marit Sissel Kvernenes og Vidar Rune Synnevåg.

Sidan var Ølve Mållag lenge ei suksesshistorie. Men no er det diverre slutt: Ølve Mållag er blitt slått saman med Kvinnherad Mållag.

– Etter pandemien har det vore vanskeleg å få til noko særleg aktivitet, diverre. Me prøvde å sjå om det var nokon som kunne tenkja seg å ta over før me gjorde nedlegginga formelt. Ingen har meldt seg, seier Tone Birkeland.

– Styret har fått masse fine meldingar med takk for arbeidet då, det har vore kjekt, legg ho til.

Populært lag

Ølve Mållag fekk tidvis mykje merksemd. I eit intervju med *Stavanger Aftenblad*, sa den då nyvalde leiar i Venstre, Lars Sponheim, stolt at han var medlem av Ølve Mållag. Slike utsegner fekk ein viss dominoeffekt, kjem det fram i lokallagshistorikken.

Eit par år seinare, i år 2000, fekk Ølve Mållag ein medlem på Svalbard. Robert Hermansen, gruvedirektøren på Store Nor-

ske. Veslebroren, Tormod, som var direktør i Telenor, ville ikkje vera därlegare, og sökte om å få mælda seg inn. Denne søknaden var på bokmål, men etter å ha «forhandla» seg fram til å sponsa eit parti med pennar til lokallaget, fekk han innpass.

– Det var ikkje andre krav til medlemskapen enn at du måtte stø arbeidet til Noregs Mållag, fortel Tone Birkeland, som understrekar at det ikkje var nokon som blei nekta medlemskap.

Stuntet fekk merksemd i lokalavisa Kvinnheringen: «Ein ferjebillett frå Utne har nyleg meldt seg inn og slapp gjennom nålauga utan noko om eller men. Men så er han harding og har målet i orden.»

Medlem frå Det kaspiske hav

Aller mest merksemd fekk Ølve Mållag då dei fekk ein medlem frå Astrakhan ved Det kaspiske hav. Vladimir Puzatov hadde lært seg nynorsk på eiga hand ved å lesa og høyra på norsk radio i Astrakhan!

I 1993, 26 år gammal, vitja han Kvinnherad. «Vilt forelsa i nynorsk» var overskrifta i *Kvinnheringen* då. Då den langvegsfarande gjesten spurde varaordførar Aksel Kloster om Ivar Aasen nokon gong hadde vore i Kvinnherad, kunne Kloster stadfesta dette. Og ikkje nok med det; han kunne òg fortelja Vladimir at «det i alle gode heimar i Kvinnherad heng eit bilet av Ivar Aasen på veggen».

– Eg har ikkje høyrd eller sett noko til han sidan slutten av 90-talet. Eg veit han omsette *Naustet* av Jon Fosse til russisk, etter at Samlaget kontakta han.

VEMODIG: – Når me no legg ned Ølve Mållag, er det med tungt hjarte.

Foto: Privat

Han omsette også nokre salmar av Trygve Bjerkrheim, veit eg, fortel Tone Birkeland.

Aktivt lag

Ølve Mållag var eit svært aktivt lag som skipa ei rekke kulturarangement og forsynte skular og barnehagar med samtidslitteratur på nynorsk litteratur.

– Diverre klarte me aldri å få lokalt næringsliv med på å nytta nynorsk. Der var me ikkje pågåande nok, fortel Tone.

Dei nok uortodoxe verve-metodane skapte eit godt sam-hald både lokalt og mellom dei utanfrå bygda som var medlemmer. Det har også vore viktig for Ølve Mållag.

– På landsmøta i Noregs Mållag trefte den større medlemsflokkene kvarandre. Det var ein del som kalla oss for Frimurarlojen i Mållaget, ler Tone.

– Nokon meinte me dreiv frak-

8 KVINNHERINGEN ONSDAG 31.01.2024

Bøker

LESEKROK: Malena Aasen i Ølve Mållag leikar med barna sine. Dei ikkje er fornøgd. (Privat foto).

– Borna må bli vane med den flotte nynorsken!

Ja, det er mottoet når Ølve Mållag deler ut nynorske bøker til barnehagane og skulane på nordsida, ifølgje lagssleiar Malena Aasen. Nyleg reiste laget

sjonsverksemdu. Det kan godt henda me har vore usamde med Mållaget sentralt i enkelte saker, men me dreiv aldri med slikt. Og det forstod leiinga i Mållaget, som let oss halda på. Me fekk faktisk ein skrivemaskin frå Noregs Mållag som premie for godt vervearbeid.

Eldsjeler

Tone Birkeland har forfatta eit brev som er gått ut til alle medlemmene i forkant av nedlegginga av laget.

– Me har også vore nøye på å senda ut årlege brev om kva som skjer i Ølve mållag og i bygda Ølve. Me ønskjer å trekka fram kva medlemmer gjer, alt frå prisar til lokale initiativ og gode ting som blir trekte fram.

I brevet er det ei oppsumme-

OKTOBER 2012

til borna i Ølve

s frå den fjetrande boka «Prinsesser og drakar» av Christina Bjørk. Den handlar om prin-

rundt og delte ut heile 70 bøker av ulikt slag. 15 til kvar av barnehagane i Ølve og på Hatlestrand, og 20 til kvar av skulanane same staden.

I bokpakken var både bildebøker, forteljingar og spenningsbøker, det siste for dei eldste i skulen. Bøkene er plukka frå

utvalet hos Samlaget, barnebokklubben Blåmann og Forlaget Skald. Noko kjøpt, anna sponsa.

– Bokbussen skuffar oss stort. Det er bra at han kjem, men dårleg at det omrent ikkje finst bøker på nynorsk om bord, klagar Aasen.

Ho meiner nemleg det ei-

ring av historia til laget, og takkeord til Jardar Skaadel og Malena Aasen, som var med å stifta laget i 1980.

«Med humoristisk alvor bidrog Jardar til å plassere Ølvesbygda på kartet for folk rundt i det ganske land. Med Ølve Mållag vart målsak både noko kvardagsleg og eksotisk. Mange var bekymra for framtida for laget då Jardar brått døydde i 2001. Men Malena Aasen, Fredrikke Synnevåg, Hanne Grethe Ulvenes og Hans Jakob Berge bretta ermene opp, og med Malena som engasjert leiar gjennom fleire år, vart det viktige målarbeidet vidareført, til glede for bygda og til styrke for det målet me er sett til å ta vare på og utvikle.»

– Når me no legg ned Ølve

Mållag, er det med tungt hjarte. Det har vore vanskeleg å vera nye medlemmer, og ikkje mindre vanskeleg å rekruttera nye folk til styret. Slik er realiteten.

– Me trur likevel at mange har hatt glede av åra dei har vore

Russisk nynorsk-tilstengjar medlem i Ølve Mållag

• Sitjande frå venstre: Jardar Skaadel og Maria Nerhus. Ståande frå venstre: Aksel Kloster, Vladimir Puzator og Reidar Mathisdal.

Av Knut Hass

Då det var kjent at det i Astrakhan fanst ein ung russar med sterkt interesse for nynorsk og Ivar Åsen, så var det Gula Tidend som tok initiativet. Og Reidar Mathisdal, som har stått for dette arbeidet og besøket her i landet, fortel til Grenda at det kom inn over 17.000 kroner.

Dei har fått svært god hjelpe av Rune Asheim ved den norske ambassaden i Moskva, som sjølv reiste til Astrakhan og tok kontakt. Og her heime har Dag og Tid, Norges Mållag og lokale mållag vore medspelarar.

Og det er klart at ein russar med så stor interesse for vår nasjon og vårt språk, fortener ein tur hit. Besøket kan sikkert vera til inspirasjon i norgdoms-arbeidet, og no er altså Vladimir også blitt medlem i eit norsk mållag, nemleg Ølve Mållag.

Det er dette mållaget som har ståt for Kvinnherad-besøket. I Rosendal var det først mottaking og pressekonferanse i Rådhuset, der fungerande ordførar

Aksel Kloster tok imot. Det var også omvising på sjæverdige stader, m.a. kyrkja som Vladimir var særlig interessert i. Han høi- det djup kristen overtyding, og ei "tverrkjerkjeleg" innsætting i sin religiøsitet, idet han ser innom mange kyrkje-samfunn. I Rådhushuset vart han også overtekt "Frå Fjord til Fonn", og bibelen å nynorsk. Han får med seg mange andre bøker tilbake til Russland.

Besøket i Rosendal vart avslutta med eit piggyvar-måltid på Rosendal Fjordhotel. Det var fyrste gangen at russaren åt denne fisken, og det galdt nok også for flere av dei andre gjestene. Han fekk vita at dette er eit eksklusivt fisk, og ein av de nye fiske-artane i Norge som dei no arbeider med å få sett i gang oppdrett av.

Det var ein hyggeleg nynorsk-språkleg samkomst på hotellet der russaren viste stor språkleg kunnskap. Som sagt kan han 10 språk, og han har omsette ein cindel spansk skjønn-litteratur til russisk. Hans store ynskje er no å få setja om norsk skjønn-litteratur til russisk, og i så måte så fekk han namn på cindel Kvinnherad-for-

Med under denne samkomna var fungerande rådmann Karl Øivind Kristiansen, Jardar Skaadel og Marta Nerhus frå styret i Ølve Mållag og Reidar Mathisdal frå

Gula og lokalpressa. Vert under samkomna var fungerande ordførar Aksel Kloster, som heldt tale til Vladimir Puzator og vona på at dette besøket ville bli fylgt opp, slik at dette var byrjinga på eit godt kulturelt samarbeid mellom Kvinnherad og den fine representanten for norsk mål i Russland. Mathisdal takka for ein særlig fin velkomst i Kvinnherad, og Puzator takka for den oppleving det hadde vore for han å vera her.

Som vi veit er formannen i Ølve Mållag, Jardar Skaadel, flink til å tekna nye medlemmer, også langt utover bygdegrensene. Det er mange kjende namn i medlems-kartoteket, som kjem frå mange stader i landet. Og det er også medlemmer frå utlandet. Deter såleis ein professor busett i London, og ein i Finland. Og no også ein russar. Han er ikkje professor, men eit språkgeni, og han fyller dessutan til fulle krava om nynorsk-interessa. Vladimir Puzator har ikkje berre lært å lesa og snakk nynorsk ved hjelp av lyntekst i radio, og lesa ordbøker. Han er blitt ein kjennar av vår største nynorsk målforskar, og han er blitt glad i vårt nynorske språk, som han faktisk tykkjer er det vakraste i verda.

Etter stoggen i Ølve, gjekk turen til Ulvik, og eit besøk der.

Vinylsamlar og nynorskentusiast, Arild Torvund Olsen, har gjeve ut bok som syner **eit gløymt stykke språkhistorie** og breidda i den nynorske musikhistoria.

Gullalderen for nynorsk- musikken er no

VEMUND N. KNUDSEN

vemund.knudsen@nm.no

■ – Den norske musikhistoria har mangla språkperspektivet, og nynorskhistoria har mangla musikkperspektivet, og det har eg ønskt å gjera noko med, seier Arild Torvund Olsen om motivasjonen for å skriva boka *Slagersong og svartmetall. Godbitar frå den nynorske populærmusikken*.

Eit lite stykke nynorskhistorie

For ei lita stund tilbake, var Arild kurator for ei utstilling ved Ivar Aasen-tunet om nynorsk musikk. Han følte det var mykje meir å fortelje enn det han fekk plass til i denne utstillinga, og då Fonna Forlag tok kontakt om han kunne gjera dette til ei bok, måtte han sjølv sagt takka ja.

– Det har vore mange seine kveldar, gravande i både dei digitale og dei fysiske arkiva til Nasjonalbiblioteket og Arkivverket for å finna presseklypp, omtaler og intervju, og ikkje minst bilete.

– I tillegg har eg snakka med ein del artistar. Dei har syntest det er fint at nokon tek tak i dette, og har viljug delt historier og anna med meg, fortel Torvund Olsen.

Boka er delt inn krono-

logisk der me følgjer historia til den nynorske musikken utgjeven på fysisk format, frå den fyrste populærmusikkplata på nynorsk i 1938 heilt fram til 2018. Boka er ikkje eit komplett oversyn over det som er spelt inn av nynorsk musikk, men viser fram og fortel om eit representativt utval.

– Eg har samla aktivt på nynorske plater i ganske mange år. Samstundes som eg har samla plater, har eg utforska og samla på historiene bak dei og sett at det er veldig mange interessante enkelthistorier, fortel Arild.

Difor har eg organisert boka med utgangspunkt i enkeltplater. Eg har prøvd å visa breidda, både

det som inspirerte mange, det som selde bra og det som representerte noko nytt, legg han til.

Det finst mange historier i *Slagersong og svartmetall*. Men i arbeidet med boka har Arild og Fonna kanskje skapt litt historie sjølv. Dei fann ei ukjend innspeling med den folkekjære visesongaren Ivar Medaas. Den utgåva av *Slagersong og svartmetall* som er til sals frå heimesida til Fonna, kjem med ein fleksisingel med denne innspelinga som aldri før er utgjeven.

– Eg synest det er fint at ein får med ei plate når ein kjøper ei bok om vinyl og det fysiske formatet. Og så hadde eg lyst på innspelinga på plate sjølv, då, ler Arild.

– Saman med ei lenke til ei spelelist på Spotify, som lesaren kan lytta til medan dei les boka, gjev det eit fint samspel mellom fysisk sal og strøyming, legg han til.

Entusiastiske målfolk

Blant favorithistoriane til Arild, er forteljinga om Deep River Boys. Dette var ei amerikansk jazzgruppe som spelte inn «Sporven» av Arne Garborg og Catharinus Elling før dei skulle spela i Noreg i 1956. Med på innspelinga hadde dei ein norsk jazzkvintett med kjente namn

som Arne Bendiksen på bass og Erling Andersen på tenorsaksofon. Innspelinga vart vellukka, og allereie i september kom songen ut på 78-plate og selde godt, kanskje takka vere positiv omtale i *Norsk Tidend* og *Gula Tidend*.

– Denne historia syner oss entusiasmen til målfolket. Det finst ein fordom blant somme om at målfolk er skeptiske og konsernative, men det ser ein ingen teikn til her. Ein ser faktisk at målfolket er entusiastiske til nytolkingar av til dømes Garborg og Vinje, og har vore opne for musikalsk leik med nynorsk.

Då *Gula Tidend* fekk nyss om at Deep River Boys ønskte å spela inn ein versjon av «Sporven», skreiv dei med stor entusiasme: «Lat det norske målet syngja seg inn i ungdomen i vår tids rytme.» Gleda blei derimot kortvarig:

ENGELSK OG NYNORSK: Enslaved er eit bergensbasert ekstrem-metallband med internasjonal suksess. Trass i det engelske namnet, har dei fleire tekstar og albumtitlar på nynorsk.

PIONERARBEID: Marie Louise Widnes var blant dei første som skreiv eigne tekstar på nynorsk innanfor populærmusikken.

Foto: frå arkiva til familien

FYSISK FORMAT: Det vert kombinert plate- og bokutgjeving når Arild skal skriva historia til den nynorske populærmusikken, som også har laga ei Spotifyliste med dei beste songane som er omtalte.

Foto: Mari Torvund Måseide

Etterkomarane av Catharinus Elling meinte innspelinga var ei vulgær utgåve av «Sporven» og kravde at singelen vart trekt frå marknaden. Plateselskapet tok ikkje kampen, og destruerte rest-opplaget.

Gullalder for nynorsk musikk
Det er ikkje enkelt å peika på generelle særtrekk ved historia til populærmusikk på nynorsk, eller enkelt oppsummera ho. Som tittelen viser til: her er det alt frå slagersong, til vise, pop og rock til svartmetall. Det er likevel eitt utviklingstrekk som er særleg viktig.

– Nynorsk har vore viktig heile vegen, men den største forskjellen frå før og i dag er at det no er veldig mange fleire som skriv nynorske songtekstar, fortel Arild. I dag har me ei mykke større breidde i folk som skriv nynorsk populærmusikk.

På 50- og 60-talet var det i

hovudsak tonesetjing til andre sine tekstar som var vanleg. Den einaste plateartisten som skreiv eigne tekstar på nynorsk på 50-talet, var Marie Louise Widnes. På 70-talet kom det fleire som skreiv eigne tekstar, særleg innanfor rock og visesongen. På 80-talet vart det sett popmusikk til eksterne tekstforfattarar sine tekstar, før det frå og med 90-talet igjen er blitt stadig fleire som skriv eigne tekstar.

– Det er nokon som har spurt meg om kva som var gullalderen for nynorsk musikk, og eg vil påstå at gullalderen for nynorsk-musikken er no, seier Arild Torvund Olsen.

I dag er norsk tungmetall med nynorsk tekst stor kulturrell eksportvare, og folkrock/alternativ-bandet Gåte framførte nynorsk songtekst i Melodi Grand Prix for heile Europa. I Norsk Tidend 3/2024 sa Kjartan Fløgstad at mengda bokmål innanfor popu-

lærkulturen har falle markant, til fordel for engelsk, men også dialekt og nynorsk. Dette er ein påstand Arild Torvund Olsen er samd i.

– Eit interessant døme er til dømes i Melodi Grand Prix. Så lenge det var krav om å ha norske tekstar, var det bokmålsdominans. Etter det vart frislepp, har derimot nynorskprosenten halde seg identisk, men mengda bokmål har stupt til nesten ingenting.

– MGP har har gått frå bokmålstekstar med litt nynorsk, til at nynorsk og bokmål no er om lag likestilte. Det har kanskje noko med at dei som har lyst til å syngja på norsk, gjer det av ein grunn, og at dei som har eit medvite forhold til språk gjerne er målfolk, seier Torvund Olsen spørjande.

Lovande framtid?

Mange har spådd vinylens død, men samstundes som Spotify tok

Arilds 10 favorittar.

- Thorild Lindal: I Lovers' Lane (1956)
- Ivar Medaas: Teltet (1966)
- Åse Kleveland: Hent meg til jorda (1973)
- Undertakers Circus: Brød og cirkus (1975)
- Olav Stedje: Når dagen gryr (1986)
- Tom Roger Aadland: Rapport frå eit grensehotell (2015)
- Ingebjørg Bratland: Eim av parfyme (2015)
- Gåte: Skarvane (2023)
- Lucifer Was: Krig i opne landskap (2024)
- Enslaved: Gangandi (2024)

Arild Torvund Olsen

- Fødd 1977
- Høgskulelektor ved Nasjonalt senter for nynorsk i opplæringa ved Høgskulen i Volda.
- Er ein ivrig platesamlar
- Var kurator for utstillinga Nynorsk vinyl i Ivar Aasen-tunet i 2019
- Er leiar av Ulstein Mållag

over strøymemarknaden, kom vinylen tilbake for fullt. Arild er også vonfull for framtida til nynorsk-musikken.

– Det er sjølv sagt umogleg å spå framtida, men eg synest det er lovande å sjå dei nye artistane som kjem til. Mange av mine favorittar er nyare artistar, fortel Arild.

Sjølv om det står bra til, saknar Arild Torvund Olsen også noko innanfor den nynorske musikkatalogen.

– Det manglar noko musikk med elektroniske lydbilde, som elektronika og elektropop. Her kan det vera langt meir enn i dag. Synne Vo gjer tekstar på både nynorsk og dialekt innanfor elektropop, og meir av det skulle eg gjerne sett.

Google vil følgje den nye opplæringslova

I veka 30 stadfesta Google at dei vil følgje den nye opplæringslova og tilby **skriveprogram på nynorsk**.

■ – Dette er ein stor siger for elevane og alle som skriv nynorsk i Noreg. Nynorsk vinn fram som kvardegs-språk for alle, seier Peder Lofnes Hauge, leiar i Noregs Mållag, og Sebastian Natvik, påtropende leiar i Norsk Målungdom.

– Når norske styresmakter stiller tydelege språkkrav, så må også multinasjonale storkonsern rette seg etter lova.

Nesten éin av fire grunnskular bruker i dag mest skriveprogrammet frå Google til skulearbeid. Det har vore heilt uforsvarleg, og Noregs Mållag og Norsk Målungdom har lenge åtvara sterkt imot denne opplæringsituasjonen.

– Ein heil generasjon elevar har gått gjennom grunnskulen utan nynorsk skriveprogram. Det seier sitt om kor viktig det var at

Stortinget endeleg sette ned foten og no krev at skriveprogram i skulen skal vere på både nynorsk og bokmål, slår Peder Lofnes Hauge fast.

– Vi forventar no at Google frå skulestart har eit fullgodt tilbod på både nynorsk

og bokmål som følger offisiell norsk rettskriving, slik som opplæringslova pålegg dei, seier Sebastian Natvik.

Mållaget og Målungdommen vonar at Google nyttar dette høvet til å tilby nynorsk i alle produkta sine.

Noregs Mållag

Knoting og banning på dialektseminar

Fra 27. til 29. september blir det arrangert dialektfestival i **Strandebarm**.

Tema er dialekt, identitet og respekt

■ Biskopen i Bjørgvin, Ragnhild Jepsen, er heidersgjesten på festivalopninga fredag ettermiddag i Fosse-huset.

I fjor stod mellom anna registrering av lokale stadnamn på programmet. Dette året kan ein høyra foredrag om korleis stadnamn i Kvam har fått namnet sitt og kva namna tyder. I tillegg vert amerikabrev henta fram frå kister og arkiv. Dei kan fortelja oss mykje om livet til utvandra hardingar og andre nordmenn, og korleis dialektane og skriftspråket hjå norskamerikanarane endra seg i møte med engelsk. Knoting og banning er andre tema som vert tekne opp i foredrag. Forteljarkurs for pedagogar vil dette året ha den magiske naturen som tema.

Gunnstein Akselberg skal kåsere.
Foto Samlaget

Helga har òg noko for born og ungdom. 10. klassingane lagar språkprogram for resten av ungdomsskulen på fredag, og dei minste borna får vitjing av barnebokforfattar Vegard Markhus. I tillegg vert det yogaleik og eventyrtur i skogen.

Både fredagen og laurdagen vert avslutta med dans. Fredagskvelden kjem Gunnstein Akselberg med kåseri, og etterpå vert det høve til å svinga seg saman med røynde gamaldansarar frå Kvam og nabobygder. Laurdag er det Oddny Miljeteig og Jimmy Næs som skal syta for underhaldning før dansen, som vert arrangert av Strandebarm ungdomslag.

Etter festivalgudsteneste, eventyrstund og kulturløype på sundag, vert festivalen avslutta med foredrag av Cecile Seiness og kaffi og marsipankake i høve årsmålsdagen til Jon Fosse. Han fyller 65 år 29. september.

Her kan du finna detaljar om programmet: dialektfestival.no

Kvam herad støttar festivalen økonomisk.

Arrangørar: Fosse-stiftinga, Folkeakademiet Kvam og Kvam Mållag, i samarbeid med Kyrkja, ulike frivillige organisasjoner og enkeltpersonar i Kvam.

■ kringkastingsringen

JÓGVAN HELGE GARDAR
Leiar i kringkastingsringen

Lær journalistane nynorsk!

■ Dei skriftlege media er ein av dei viktigaste arenaane for å spreie nynorsken til dei som vanlegvis ikkje ser han så ofte. Det er også ein naturleg stad å arbeide med haldningar, for å påverke oppfatningane om nynorsken hjå bokmålsfolket. Derfor er det så viktig å arbeide for mest mogleg nynorsk i dags- og lokalavisar.

■ Ei ny undersøking frå Språkrådet syner at stoda er god på ein del felt, men at det òg er stort rom for forbetring. 21 prosent av avisene i undersøkinga nyttar berre nynorsk i redaksjonelt stoff, medan 24 prosent nyttar både skriftspråka. I dei blanda avisene ligg nynorskandelen i snitt på 22 prosent, og dei fleste svarar at journalistane kan velje skriftspråk sjølv. Desse tala er positive, og peikar på ein relativt god representasjon av nynorsk i avismedia. Dei har heller ikkje endra seg stort dei siste ti åra.

■ Rørsla treng likevel ikkje gje seg der. Undersøkinga syner at det er rom for endå større nynorskan del gjennom relativt enkle grep. Redaktørane i dei reine nynorsk-avisene peikar på rekruttering av nynorsk-skrivande journalistar som ei utfordring. Mange av dei blanda redaksjonane oppgjev også at mange av journalistane deira har låg kompetanse i nynorsk. Mange sider ved dette problemet lyt sjølvsagt løysast i skulen, men mykje kan også gjerast i høgare utdanning. Nynorsk spesielt, og språkmedvit generelt, må få større plass på dei ordinære journalistutdanningane. Kulturdepartementet må også legge til rette for fleire praktikantplassar for nynorsk-skrivande journalistar, slik som ved avissenteret i Førde. Auka rekruttering til utdanningane bør vere meir enn mogleg, så stor etterspurnad som det er etter kompetansen.

■ Eit meir langsiktig prosjekt er å endre haldningane hjå lesarane. Mange av dei reine bokmålsredaksjonane oppgjev geografisk nedslagsfelt og lesarar som den viktigaste grunnen til å halde fram med å velje bokmål. Det er venteleg ein del dårlege haldningar der ute, men mykje av grunngjevinga her er *vanen*. Kan ein få inn ein liten del nynorsk i dei bokmålsdominerte redaksjonane, kan ein med tida freiste å endre den vanen. VG har synt at det er mogleg utan å miste lesartal.

Evje og Hornnes: stand under Landbruksdagane

Evje og Hornnes hadde tre fine dagar på stand under Landbruksdagane, og det var mange som vitja dei. Ei dialekttevling med ord frå Evje og Hornnes var veldig yllukka. Roll-

open og ordkort vart ein god start på samtalar om nynorsk og dialekt! Dei serverte mykje kaffi og twist, og verva mange nye medlemer! Eksemplarisk jobba, Evje og Hornnes!

Målpris til Magnhild Bruheim

Lom og Skjåk dialekt- og mållag heidra Magnhild Bruheim med målpris under Diktardagar helga 30. august–1. september. Bruheim fekk prisen

for aktivt å ha arbeidd for å samle målfolk og arbeidd for å ta vare på og styrke dialektane, og for å aktivt prate dialekt og nynorsk, og bruke nynorsk i bøkene sine. Ho fekk heider og ære, ein diplom og ein trykk laga av Sjur-Magnus Gundersen Aaboen.

STOR INTERESSE: Nesten 40 glade målvener deltok på turen. Her på Haugesenteret i Ulvik.

På tur med nynorsk i sekken

Sundag 25. august inviterte Odda Mållag til ein tur med både mål og meinung, for å seia det slik. Det vart ein tur spekka med kultur, historie og ikkje minst verdien av nynorsk og dialekt i alle samanhengar.

Turen hadde tre delmål: vitja det nye Wallevikmuseet i Vallavik, tre veldig interessante föredrag i Haugesenteret i Ulvik og avsluttande vitjing hjå pioneren i moderne sider-

produksjon, Nils Lekve. I Vallavik har Paul Wallevik opna ei spesiell utstilling i den gamle, restaurerte løa på garden. Her har han samla veldig mykje etter bestefaren, den kjende fotografen Anders P. Wallevik. Han etterlet seg ei eineståande samling av over 3000 glasplater med fotografi – tekne mellom 1905 og 1940.

Nynorskbakeri ved E18

Siv Anita Bugodt driv Aasmundsen bakeri si avdeling ved E18 ved Rustvedt, i det som før var Lasses kro, med alle plakatar på nynorsk! Ladestolpar på utsida av den nyopna kafeen, som serverer både middag, bakervarer og andre godsaker. Heia Siv Anita!

Bjørn Liaklev heidersmedlem i Hadeland Dialekt- og mållag

Bjørn Liaklev er utnemnt til heidersmedlem i Hadeland Dialekt- og mållag i juni. Gjennom eit langt liv har han gått og plukka opp dialektord som han har skrive ned på kartotekkort og sortert alfabetisk. To generasjonar hadelendingar kjenner han som ein inspirerande og kunnskapsrik lærar på Brandbu gymnas og den seinare vidaregåande skulen.

Leiar Reidun Ramse Sørensen heldt tale og redaksjonsmedlem og tidligare styremedlem Grethe Bøe gav blomar til heiderskaren for det gode samarbeidet om bokverket Hadelandsdialekta. Han fekk også eit diplom teikna av Herbjørn Skogstad.

SPRÅKLEG MEDVIT: Monika Haanes Waagan i juryen delte ut Nynorsk næringslivspris til Tom-Øyvind Solheim og Tonje Bjerkan under ei markering Nordfjord.

Foto: Joakim Vedvik / Fjordabladet

Nordfjordkompaniet er tildekt Nynorsk næringslivspris

Kvar år deler Noregs Mållag ut Nynorsk næringslivspris, og for fyrste gong går prisen til eit opp-læringskontor.

■ – Nordfjordkompaniet, med sin tydelege nynorskprofil og språklege medvit, bidreg til å heve statusen til det nynorske språket innanfor yrkesfaga. Dei er eit føredøme for både lærlingane, medlemsbedriftene, andre opplæringskontor og næringslivet elles, seier Monika Haanes Waagan, jury-medlem for Nynorsk næringslivspris.

Nordfjordkompaniet er eigd av meir enn 130 medlemsbedrifter. Gjennom kompaniet går desse bedriftene mellom anna saman om å tilby læreplassar, rekruttere lærlingar og følgje dei opp gjennom læretida.

Levande og leikande

– Det er lett å sjå at supergjengen, som dei kallar seg på nettsida, ved Nordfjordkompaniet er opptekne av språket sitt. Dei nyttar eit levande og leikande språk, der lærlingar og lærebe-

drifter blir til superlærlingar og superbedrifter.

– Med ungdom som målgruppe er Nordfjordkompaniet eit viktig førebilete for dei unge språkbrukarane i Nordfjord. Vi veit at kontoret oppmodar elevar og lærlingar om å halde på språket sitt og fortsette å bruke nynorsk både i utdanninga, i jobbsøknader og i arbeidet sitt, og det set vi stor pris på. Ungdomane våre treng ein nynorsk heiagjeng i ryggen, seier Monika Haanes Waagan.

Etterlyser nynorsk

– Noregs Mållag vil også understreke at vi set pris på at Nordfjordkompaniet er eitt av dei opplæringskontora som etterlyser nynorskversjonar

av digitale læremiddel og -ressursar, i dei lærefaga der slike ressursar manglar, seier leiar i Noregs Mållag, Peder Lofnes Hauge.

Prisen vart delt ut på tilskippinga «Jakta på superkreftene» på Operahuset i Nordfjord. Monika Haanes Waagan delte ut prisen på vegner av juryen til Tom-Øyvind Solheim og Tonje Bjerkan frå Nordfjordkompaniet.

– At vi har fått denne utmerkinga, er det største som har hendt meg så lenge eg har vore tilsett, og eg har vore med frå starten, sa ein tydeleg rørt Tom Øyvind Solheim då han takka for prisen.

– Fantastisk!

– Vi legg ned mykje arbeid i språket vi brukar, og det er viktig for oss at det vi skriv, er gjenomført og på nynorsk. Gjennom nynorsk viser vi kven vi er. Vi håpar dette kan påverke ungdomane våre, og at dei også kan vere stolte av kven dei er og staden dei kjem frå. Det kjenest fantastisk at Noregs Mållag har lagt merke til innsatsen vår!

Juryen har vore Anders Riise, leiar, Monika Haanes Waagan, Kristofer Olai Ravn Stavseng, Marianne Granheim Trøyflat og Jan Atle Stang.

“Det er lett å sjå at supergjengen, som dei kallar seg på nettsida, ved Nordfjordkompaniet er opptekne av språket sitt.”

Fremma nynorsk-saka og vann fram

Vestland fylkesting talte staten og den nye opplæringslova midt imot – på vegner av nynorsk, og vann fram.

Den nye opplæringslova, som gjeld frå 1. august, seier at kvar kommune og fylkeskommune skal gje forskrift om kva skriftspråk som skal vere hovudmålet på kvar skule, anten bokmål eller nynorsk. Skulen skal bruke hovudmålet i den skriftlege opplæringa og i den skriftlege kommunikasjonen med elevar og føresette.

– Svekkjer nynorsk

Det tykte Vestland fylkesting var ein dårlig idé, heiter det i ei pressemelding frå fylkeskommunen.

– Vi meiner dette svekkjer nynorsk. Ei forskrift som tvingar skuleeigar til å velje skriftspråk, også som undervisningsspråk, bidreg ikkje til å fremje nynorsk, verken i Vestland eller i resten av landet. Resultatet blir snarare mindre språkmangfold, og at elevane blir mindre eksponerte for nynorsk i kvar dagssituasjonar, seier fylkesordførar Jon Askeland i pressemeldinga.

Departementet snudde

Fylkesutvalet skulle behandle sak i møtet 5. og 6. juni og kome med innstilling til fylkestinget, som skulle ta endeleg avgjerd under tingseta 18. og 19. juni. Men før fylkesutvalet kom så langt, kom beskjeden frå kunnskapsdepartementet om at protesten frå Vestland blir teken til følgje.

– Her førte engasjementet vårt på vegner av nynorsk fram. På Magnus Lagabøte si tid så kunne tinget setje lovframlegg til side dersom dei anten var for strenge eller for slappe, eller tinget meinte dei var feil av andre grunnar. Så det er ein god tradisjon for det, seier fylkesordføraren, og legg til at fylkeskommunen ikkje bør gjøre det til vanne å protestere mot nasjonale lover og reglar.

I språklova § 1 heiter det at offentlege organ skal ta ansvar for å bruke, utvikle og styrke bokmål og nynorsk, og særleg nynorsk som det minst brukta skriftspråket. Vestland fylkeskommune meiner den nye opplæringslova § 15–2 står i strid med dette og har altså fått medhald.

(©NPK)

Supervervar Live

Nestleiar og supervervar **Live Havro Bjørnstad** har verva over 100 medlemer til Mållaget. Norsk Tidend har spurt henne om dei beste vervetipsa hennar.

VEMUND N. KNUDSEN
vemund.knudsen@nm.no

– Gratulerer med å ha verva over 100 stykk! Korleis får du det til?

– Det er eigentleg berre å spørja! Anten spør eg folk direkte når eg pratar med dei, eller så sender eg ei melding. Ein hovudgrunn til at mange ikkje er medlemmer i Mållaget, er at ingen har spurt dei. Så berre spør!

– Kven er det du har verva?

– Vener, familie, kollegaar, det meste eigentleg. Eg har også verva på foreldremøte i barnehagen, og på andre typar møte. Men det er sjølv sagt enklast å verva folk ein kjenner, for dei er jo nær deg av ein grunn!

– Har du nokre vervetips?

– Det beste tipset er å alltid ha med seg vervemateriell. Då har du noko å peika på for å forklara korleis ein melder seg inn. Men det kan også vera noko å gje til dei du verva, som ein slags premie. Glitrande nynorsk-klistremerke, til dømes! Det er ein verve-vinnar. Og så funkar det med bakst! Bak bollar eller ei kake til lunsjen på fredagar. Det kan du lokka mange med.

– Møter du motstand, eller blir du beden om å argumentera for kvifor ein skal mælda seg inn i Mållaget?

– Nei, det er sjeldan. Eg opplever at det lite kontroversielt å

BERRE SPØR: Det beste vervetipset Live har, er i fyrste omgang å berre spørja om den du pratar med, er medlem i Mållaget. Dei fleste er ikkje medlem fordi dei ikkje er blitt spurde.

bli med i Mållaget, nynorsk er ei ganske enkel sak å fremja. Eg trur mange har lyst til å vera ein god alliert, anten dei skriv bokmål eller nynorsk.

– Viss eg må sei noko om kvifor, så brukar eg oftast å sei at det er bra for nynorsken når mange vil vera med i Mållaget. Det gjev oss ei sterkare røyst, og då får me lettare gjennomslag for gode tiltak. Men først og fremst brukar eg berre sia «meld deg

inn, så gjer du meg veldig, veldig glad.» For det blir eg!

– Så du berre spør folk, og så vert dei med i mållaget? Det er jo nesten litt magisk?

– Jepp, det er helt magisk! Eg har jo også nokon strategiar for korleis ein skal koma inn på temaet nynorsk i ein samtale, som gjer det lett å spørja «du er ikkje medlem i Mållaget, du då?». Det kan vera så enkelt som å sei «åå, det ordet du brukte der var fint!»

eller «eg var på møte i Mållaget i går». Ein har sjølv sagt lov å lata som ein har vore på møte også, berre for å starta samtalen – ei kvit lygn på vegner av nynorsken, det må vera lov!

– Og så er det veldig enkelt å verva folk ved å prata om Jon Fosse. I fjar hang eg opp eit banner på lunsjrommet på jobb med biletet av Jon Fosse, der det sto «ver ein medgangssupportar du òg». Då blei det fart på innmeldingane!

BILTEKST: Overrekning av helseplakaten til Bøverbru legekontor. Frå venstre: Kari Røssum og Jorunn Årsby frå Toten dialekt- og mållag, kommuneoverlege i V. Toten, Jens A. Mørch og fastlege på Bøverbru legekontor, Øyvind Torp.
Foto: Mina B. Sveen

Dialektord på dokterkontoret

■ Styret i Toten dialekt- og mållag fekk for nokre år sidan ein idé om å få laga ein helseplakat. På plakaten ville vi presentere ord og uttrykk frå Toten-målet som hadde med helse og sjukdom å gjera, og først og fremst ønskte vi å finne att ord som ikkje lenger var i vanleg bruk. Det syntet seg at det lokale museet sat med store mengder ord og uttrykk som vart samla inn for om lag 50 år sidan, og her fann vi det vi leitte etter. Vi fekk karikaturteiknaren Herbjørn Skogstad (HERB) til å illustrere plakaten for oss.

I skrivande stund har vi delt ut innramma plakatar til legekontora i Østre Toten, Vestre Toten og Søndre Land. Og etter kvart skal plakaten også kunne henge

på venteromma på legekontora i Nordre Land og Gjøvik.

Om plakaten vil kunne bidra til betre folkehelse i distriktet vårt er uvisst, men vi håpar i alle fall at folk som går til legen, vil kunne gle seg over plakaten. Og mange vil sikkert kunne lære nokre dialektord som knapt har vore brukt dei siste tiåra.

Denne ordforklaringa følgjer helseplakaten:

Kvæstill – stygg hoste

Hommolsbot – knehase

Å vera skräntin og tåsæl betyr om lag det same, dvs. å vera i dårleg form.

Toten dialekt- og mållag
v/Jorunn Årsby (leiar)

Arne Garborg, 1851–1924

Olav Nygaard, 1884–1924

Anton Aure, 1884–1924

Garborg, Nygard og Aure: 1924–2024

Arne Garborg (1851–1924), Olav Nygard (1884–1924) og Anton Aure (1884–1924). Kjende namn frå literatur- og språkhistoria – eller? **Hadde dei noko sams?**

■ Jærbuen og europearen **Arne Garborg** blir fortent feira, omtala og diskutert i nye artiklar. Men so er han då òg av våre aller fremste diktarar, med verk som *Bondestudentar*, *Fred og Haugtussa*, og ein framifrå intellektuell i si samtid. Og for nynorsk språk, for målrørsla, den viktigaste ideologen og praktikaren gjennom si skriving. Nasjonalbibliotekaren Aslak Sira Myra skriv personleg, levande og opplysende om sin Garborg i siste nummer av *Syn og Segn*. – Time kommune har to gigantar på kvar sin måte: Erling Braut Haaland og Arne Garborg. Men Garborg vann den litt uformelle folkerøystinga om å vere «størst» i Time kommune sist sommar!

Olav Nygard, lyrikar i verdsformat, frå Modalen i Hordaland. Dyrka og verdsett av kjennarar, men lite kjent for dei fleste. Kanskje eit namn frå pensumlista med diktet «No reiser kvelden seg?» Fleire litteratar og forfattarar har formidla kunnskap om diktaren, ferskast Erlend Nødtvedt, som har skrive seg inn i Nygards poesi. I august kjem Ronny Spaans med ei ny bok om denne ruvande lyrikaren – til hundreårsmerkinga i Modalen.

Den 18. juli er det 100 år sidan **Anton Aure** døydde, 40 år gammal. Ein på fødeår og dødsår samtidig av Olav Nygard, ein nær venn og åndsfrende. Begge døydde av tuberkolose, jamgamle. Han var romsdaling, oppvachsen i Aureosen i Fræna/Hustadvika. Men kven kjenner til han? Svært få, endå til i Romsdal. Han har heller «aldri vore dyrka i den nynorske heltesoga», skreiv Idar Stegane i Romsdal sogelags årbok for 1984. Kanskje ikkje i

målrørsla, men han har fått mykje ros for det eineståande arbeidet sitt av mange, t. d. Sigmund Skard. – Han var ein boksamlar og bibliograf av rang - ja, den fremste me har hatt innanfor arbeidet med nynorske publikasjonar. Han formidla nynorsk litteratur til ungdommen på ein lettfatteleg måte m.a. gjennom månadsbladet han redigerte, «Ung-Norig». Og han hjelpte fram nye forfatterspirer. Frå starten av var han primært lærar og organisator m.a. innanfor ungdomslagsrårsla og til sist statsstipendiat med 'Nynorsk boklista' og boksamling på heiltid. «Ved å samle alt, inkludert det som forståsegpåarar meinte var utan verdi, skapte han eit slags «nynorsk nasjonalbibliotek» for samtida og framtida», skriv Ellen Elisabeth Nicolaysen, bibliotekar og forskar på Aure-samlinga ved Nasjonalbiblioteket, i ein e-post til underteikna.

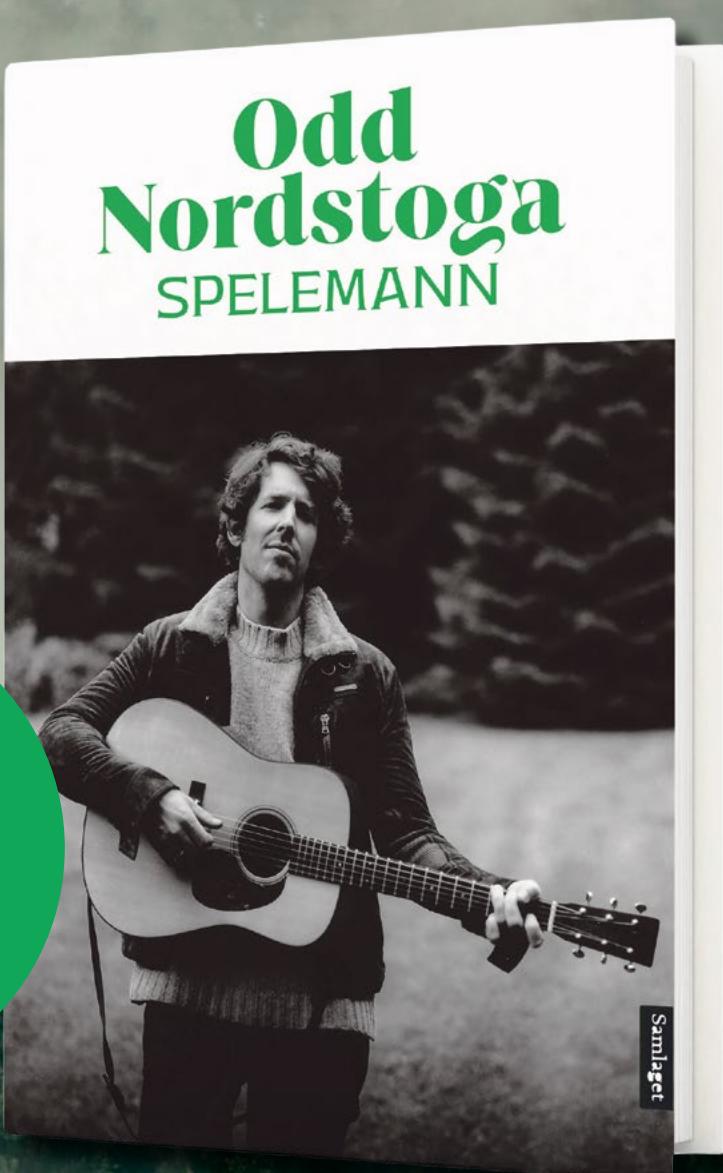
Han listeførte og systemati-

serte og gav oss eit oversyn over den nynorske litteraturen og ei unik boksamling – i dag på Nasjonalbiblioteket i Oslo. Han synte at den nynorske litteraturen kring 1920 var større og rikare enn det mange var klar over. Han ville framfor alt fremje det nynorske språket eller norsk mål – som målfolk helst sa den gongen. Det er ei uttalt drivkraft frå hans side. Det gjorde han òg gjennom småskrift, tidsskrift, bladarbeid og lagsarbeid i Noregs Ungdomslag.

Desse tre: Garborg, Nygard og Aure kjende kvarandre godt, samarbeidde og var viktige aktørar i den norske målreisinga. Nygard og Aure var nære venner frå Møre folkehøgskule i Ørsta og Anton Aure var ein av dei siste som vitja Arne Garborg før han døydde i januar 1924. Alle tre budde kring Labræten i Asker.

På heimegarden i Aureosen reiste Romsdal ungdomssamlag i samarbeid med Romsdal sogelag ein minnebauta over statsstipendiat Anton Aure i 1927. Han og dei to andre er verdt å minnast og heidrast både for den kultur- og litteraturarven dei gav oss og for innsiktsfullt å ha framelska og kjempa for det nynorske språket.

Garborg, Nygaard og Aure er verdt å minnast og heidrast for innsiktsfullt å ha framelska og kjempa for det nynorske språket.

Odd Nordstoga
SPELEMANN

«Dypt rørende»
ANDREAS WIESE, DAGBLADET

«En herlig selvbiografi»
AUDUN VINGER, DAGENS NÆRINGSKVAD

QR code: [LES MEIR OG KJØP BOKA](#)

Samlaget

The book cover features a black and white photograph of Odd Nordstoga playing an acoustic guitar outdoors. The title "Odd Nordstoga SPELEMANN" is at the top. A green circular badge on the left contains two reviews and a QR code.

Eg har bestemt meg for å legge alt skamvit til sides og fylgje meg sjølv med tastatur. Eit slags reality show på papir blir det vel. Eg skal hente fram minne frå stadene mine, frå vegane mine og folket mitt, for det er dei som ligg mellom linjene i musikken min. Fortelje fram baklandet til songane mine. Det er det eg skal prøve på. Der ligg historia mi òg, historia om ein som starta på trekkspelet som åtteåring og lét musikken vise vegen heilt hit. Eg håpar det blir ei bok om ein spelemann, for det synest eg er ein fin ting å vera. Å, kunne eg vera ein spelemann!

Spelemann er ei personleg forteljing om å vekse opp på gard, om å vera betre til å spela trekkspelet enn fotball, om familielivet og songskapinga heime på Nordstrand og om det såre og det fine med å ha ei syster som er annleis.

Er nynorsk i uppløysing?

■ Oskisk var eit mål skyldt med latin, tala i Sud-Italia. I 2017 hadde me funne 800 skrifter på oskiskt, og talet er vel større i dag. Frå det me ser av språket vart det trengt undan av latin meir og meir med tid. Me ser ei sein men sikker vending mot latinsk grammatikk og ordformer i seinare skrifter, og litt etter vulkanutbrotet i Pompeii (79 e.Kr.) må målet ha døytt heilt ut. Oskiske ord vart stava på latinsk vis, og, liksom med alle dei andre italske måli, vart språket heilt uppløyst i berre nokre få hundradår etter romarane kom. No hender det same med norsk.

■ I 1853 kom Ivar Aasen med fyrste utkastet på eit norskt skriftmål tufta på målføri, i *Prøver af Landsmalet i Norge*. Dette målet, som skulde vera for heile landet, og ikkje berre ein einskild landsdel, vart godt teke imot av det norske folket, og 28 år seinare kom Jamstellingsvedtaket som feste landsmål på eit likt nivå med dansk. Dansken som vart skriven i Norig hadde ein norsk dåm i ordval, men all onnor staving var lik med modersproget i Danmark fram til 1907. Fram til i dag hev bokmålet i røyndi brigdt seg lite. Samnorsk gjorde sitt, men det meste vart umgjort i 2005, med berre nokre fåe sideformer som smaug seg inn til norm i dag. Riksmålsrårsla vann fram etter den offentlege samnorskdauden. Det vil segja at den danske skrift-

tradisjonen er det som bokmålet byggjer på, ikkje den munnlege norske.

■ Me kann ikkje segja det same um nynorsken. «Samnorskdauden» som Språkrådet og andre skryt av hev, kva enn dei no skulde segja, ikkje brigdt på det norske målet me ser i kvardagen. «Nynorsken» me les i avisone, bøker, og på nettet hev stødt og stendigt anbhetelsar og nyttar norsk-dansk stilgrunnlag som byggjer på latin og ikkje det norske folkemålet. Ja, i dag las eg det nye programmet til Norsk Målungdom um «språk i ein digital kvardag» og der fann eg slike neter som «språkmogleitar» og «skriveferdigheitene». Ein kunde lett avløysa desse ordi med å skriva setningane meir rett fram – det vil segja mindre tyskt eller latinskt, eller eventuelt med å bruka norske ord. Kva er gale med «skriveevnene»? «Språkhøve» eller «målråder»? NMU stend ikkje åleina i gali ordleiding, men dette programmet er eit framifrå døme på korleis norsk, ja landsmålet, er i uppløysing. NMU skal no vera ein organisasjon som «fremjar det nynorske», ikkje sant?

■ Kann me då kalla dette målet for «nynorsk»? Det verkar som ein ulv i saueham, bokmål med eit nynorskt fyreklaude. Nynorsk er mykje meir enn bokmål med litt ulik staving og nokre «tøffe» ord.

Det er eit fullt og sjølvstendig mål med sin eigen grammatikk, som ikkje må stydja seg på det danske målet som råder i landet. Me kann, so klårt, nyttja eitkvart nytt ord som kjem inn, når me ikkje alt hev eit ord for umgripet. Men Aasen sjølv var imot å taka inn slike lange ord som ervde frå den dansk-tydske tradisjonen. Kvi skal me skriva oppmerksamheit eller oppmerksemad når me hev gaum? Erfaring når me hev røynsle?

■ Språkrådet er ei av dei verste gruppene når det gjeld bokmål i nynorsken. Eg arbeider som sakshandsamar i ein kommune, og fekk melding frå kommunedirektøren at eg ikkje bør brukta norske ord (føremon og ettermon), for politikarane skyna deim ikkje. Då eg sende ein e-post å Språkrådet og bad um rettleiding på korleis eg kann løysa vandemålet, kom svaret «berre bruk fordel og ulempe, dei er jo nynorskord dei ògl!». Nei, Språkrådet. Dei er ikkje nynorskord. Dei er bokmålsord som ein fær skriva på nynorsk. Dei er like mykje «nynorskord» som Schadenfreude er eit «engelskord».

■ Eg hev von for framtidi, kor enn det ser ut. Jon Fosse, nobellaureat, skriv eit framifrå norsk, utan dansk form og med norske ord og vendingar. Når folk ser godt norsk, merkar dei at det er godt, og gjev det rettkomen vyrdnad. Me gjeng ikkje den same leidi som oskisk. Men eit godt stykkje

arbeid må til før me kann stadfest det. Til dømes kann Noregs Mållag stydja tiltak for å taka vare på tradisjonelle ord, og frå målføri, der mange ord lett kann verta landsgilde. Me kann styrkja a-infinitiven, og gjeva råd um god ordleiding – ikkje lat deg lura av substantivsykje. Norsk likar helst verb. Fyrst og fremst bør me stydja umsetningsarbeid i programvara, og tryggja at det vert gjort på norsk vis.

■ I same programmet frå NMU skriv dei:

Gjennom å laga det same innhalDET på både skriftspråk sikrar ein at born vert eksponerte for sitt hovudmål, men også har moglegheita til å bytte over til sitt sidemål for eksponering av dette i tillegg.

Ei betre ordleiding lyder soleis, på statsnormi:

Ved å laga det same innhalDET på både skriftspråka tryggjer ein at born får sjå hovudmålet sitt, men også har høve til å [eller, kan] skifta til sidemålet sitt for å sjå meir av det òg.

Men elles er ordleidagi i programmet ikkje so gali. Det er fyrst og fremst ordvalet det stend på, og formuvissa. Andre, særleg NRK, er mykje verre.

■ Nokre siste spørsmål til deg som segjer ja til alt frå bokmålet: Kva ser du fyre deg er enden? Skal nynorsken verta eten av bokmålet? Ersø det, kvi er du med i målrørsla i heilo?

Andrew James Rabbitt

VINNAR AV NYNORSK NÆRINGSLIVSPRIS 2024

NORDFJORDKOMPANIET

SAMAN GJER VI NORDFJORD
SUPRARE

NORDFJORDKOMPANIET PRESENTERER VI GJER NORDFJORD SUPRARE EI SATSING FOR ALLE SOM VIL BIDRA TIL Å GJERE NORDFJORD SUPRARE
LÆRLINGAR OG LÆREPASSAR SUPERLÆRLING JOBB I NORDFJORD SUPERJOBB FRITIDSAKTIVETAR SUPERFRITID
FINN DIN YRKESVEG JAKTA PÅ SUPERKREFTENE NETTVERK FOR ALLE I NORDFJORD HEIA NORDFJORD

www.nordfjordkompaniet.no

Noregs Mållag og prinsippet for nynorsk

■ «Som språkpolitikar såg Aasen ingen veg fram for landsmålet utan at det kunne reknast med i ein internasjonal språkfellesskap som eit fullverdig språk.» Dette skreiv Oddmund Løkensgard Hoel i Norsk Tidend 1/2019, i ein artikkkel om «dei nynorske prinsippa». Når desse no er endra til «språkleg mangfold», har ein stilt seg utanfor den internasjonale språkfelleskapen.

Det som karakteriserer desse språka, **er at** dei er einskaplege.

■ Rettskrivinga 2012 vart laga etter prinsippet «språkleg mangfold», og nynorsken fekk alternative ordformer og bøyningar frå bokmålet. Dette endrar språket, og i dag er mykje nynorsk utan stil og karakter. Dessutan har språket vorte vanskeleg å læra. Då kan ikkje nynorsk lenger reknast for eit eige språk, slik som målrørsla har ynskt. Nynorsken skulle vera eit alternativ til bokmålet.

■ Å skriva stilreint krev at ein nyttar ord og bøyningar som er karakteristiske for språket, og «stilen» er sjela i eit språk. Ein som tenkte på dette då rettskriving av 2012 låg føre, var Ottar Grepstad. Han har vore ein sentral mann i målrørsla, og var då leiar for styret i Språkrådet.

Grepstad fekk styret til å vedtaka at Språkrådet skulle laga ei norm attåt den offisielle hovudnorma, og han kalla henne «**et kvalitets-tilbod**». Norma skulle vera til hjelp for dei som ynskjer å skriva stilrein nynorsk – ei «**tilrådd norm**!» Her er saka slik Grepstad førde henne i pennen:

«2012-normalen vil romme all korrekt nynorsk med valfrie former. Som eit tillegg til denne går styret med seks mot to røyster inn for at språkrådet lagar ei tilrådd norm for nynorsk. Med ei slik norm brukar ein berre éin skrivemåte av alle ord som har valfrie skrivemåtar i den offisielle rettskrivinga.»

Den tilrådde norma «blir eit tilbod som ikkje er obligatorisk å bruke for nokon, men kan gjere det lettare for mange privatpersonar å skrive regelrett og stilsikkert,» heiter det i vedtaket.

«Dette skal ikkje gå ut over den individuelle fridomen eller den regionale krafta i nynorsk,

men gi ein ferdig pakke og eit trygt kvalitetstilbod for alle dei som ynskjer eller treng det», seier Grepstad til slutt.

■ Men «Tilrådd norm» vart avvist av departementet, som ved Språkrådet styrer den statlege språkpolitikken. Stilrein nynorsk var ikkje eit ynske. Og språkdirektøren seier no at «språket er eit kollektivt prosjekt» (som skal fylgja talemålet). Dette står under press frå fleirtalsspråket, og dei nynorske dialektane forsvinn. Det synest at det har vore om å gjera å fjerna det karakteristiske frå nynorsken, til dømes alle y-orða – ynskja etc. og a-infinitiven.

■ Denne språkpolitikken er openbert ikkje i samsvar med det tradisjonelle føremålet å Noregs Mållag. Endringa for nynorsken er uttrykt slik i den

nye språkhistoria frå 2018:

«Norsk språkhistorie, særleg den nyare, vert ... historia om **dei språklege innovatørane**, som gradvis og fekk styringa over norsk språkpolitikk. **Dei språklege tradisjonalistane, som representerte den vanlige språkbruken og breidda i skriftkulturen** (markering HH), kjem berre i synsfeltet når dei opptrer med aktiv motstand mot språklege reformer.» Dette er sitat frå band 3 (side 121) av verket «Norsk språkhistorie», Novus forlag 2018.

Språkrådet har gjort regelen for fleirtal av alle hankjønnsord til ar-ané, slik at hankjønnsorda som høyrer til unntaka og endar på er/ene, også kan enda etter hovudregelen. Soleis har **venar** og **sauar** vorte normrett nynorsk. Andre ord under unntaksregelen er vegger/veggene, sekker/sekkene, m.fl., samt orda på -nad: søknader/søknadene.

bunader/bunadene. Elles er ei bøyingsform som Språkrådet har gjort obligatorisk, **lærte**, medan **lærde** er forma i alle nynorske dialektar og i hedemarksmålet.

■ Nynorsken har mange problem som mållagsleiaren skriv om i leiarartiklane sine. I siste nummer av Norsk Tidend var overskrifta: «Når læraren ikkje kan skrive». «Det bør vere umogleg å sitje stille og sjå på at vi utdannar lærarar som ikkje har kompetansen som krevst,» seier han. Når ein må velja mellom mange variantar av ord og bøyningar, vert nynorsk vanskeleg – mest umogleg å læra. Og når ein ser korleis mange skriv nynorsk i dag, er ikkje stoda bra. Skal eit språk vera mogleg å læra, må det vera fast og systematisk. Dette var Ivar Aasen nøye på.

Hallvard Hegna

Omsetjaren på Fløgsta Kvífor eg mislukkast i å

AV MATTHIAS FRIEDRICH

Det er litt pussig å seie det, men det var Karl Ove Knausgård sitt *Ute av verden* som gav meg nøkkelen til den nynorske bokheimen. Ikkje på grunn av historia, men fordi denne romanen var del av ei liste over «De 25 beste» Dagbladet hadde laga i 2006. Eg kom over denne lista i 2014, medan eg lært norsk, altså bokmål, ved å lese så mange norske bøker som mogleg. I tillegg til forfattaren frå Arendal fekk eg auge på eit namn og ein tittel eg aldri hadde hørt før, nemleg Kjartan Fløgstad og *Kron og mynt*. Eit veddemål, frå 1998. Bøkene vart presenterte med kvar sin artikkel og gjorde meg kjent med mange – etter mi ringe mening – obskure romanar, mellom anna Thure Erik Lund sin *Grøftetildragelsesmysteriet*, som eg skulle omsetje til tysk fire år seinare. Eg bad universitetsbiblioteket i Hildesheim om å anskaffe dei fleste av dei (dvs. låne dei hjå andre bibliotek) og gav meg i kast med lesnaden.

Kvífor var romanen til Fløgstad så forlokkande? Berre nokre få ord frå Lars Ove Seljestads artikkel i Dagbladet gjorde meg nyfiken på *Kron og mynt*: «eit barokt romanunivers», «høge og låge språkspel», «livsfortellingar og familiekrøniker». Me hadde altså med postmoderne litteratur å gjere, trudde eg. Då eg opna *Kron og mynt*, forstod eg raskt at dette kom til å bli både trøyttande og underhaldande, der *fascinasjon* var den dominerande kjensla. Prosjektet er meir enn tydeleg: Fløgstad freistar å granske korleis nyliberalismen heldt inntog i dei tusen heimar – og rydda sosialdemokratisk forestillingar om eit mer progressivt fellesskap av vegen. I dag, det vil seie på nittitallet, er arbeid berre eit mål i seg sjølv. I fortida, erfarer me, var det ei gudsteneste, i romanen symbolisert gjennom kunstnaren Anders Smiths bruskbarokke prekestol, som tente som plattform for Guds ord. Trussamfunnet blei avløyst av oljeindustrien som berre forkynner vinstar og tap, og Gud er noko berre teologar og historikarar driv med. Men heldigvis held Fløgstad seg langt unna kulturpessimistiske dommedagsprofetiar.

Eg minnast knapt noko frå sjølve lesnaden. Det er det eg her ønskjer å kalla «Fløgstad-amnesien». Eg var så begeistra av *Kron og mynt* at eg gløymde med det same kva eg eigentleg hadde lese. Likevel flimra bilet, ordfragment og scener framleis gjennom bakhovudet. Eg sette romanen svært høgt, mykje høgare enn Knausgård. Denne svermeriske amnesien førekjem oftare enn eg vil, og då gjerne med bøker eg elskar – därleg litteratur, derimot, hugsar eg kvar einaste detalj av. «Gjenlesning betyr her virkelig å lese på nytt – som om man leser for første gang», det fortalte Leif Høghaug meg ein gong då me snakka om nettopp Fløgstad. Og det gjorde eg hausten 2021 og, etter ein periode med andre

Matthias Friedrich

- Fødd i 1992
- Omset litteratur frå mellom anna norsk, dansk og katalansk til tysk
- Han har arbeidd med forfattarar som Leif Høghaug, Ida Marie Hede og Adrià Pujol Cruells.
- Han bur i Trier i Tyskland.

til å forklare i ein fotnote med noko som nesten er det samme, men med andre ord. Eg meiner at ein må følgje denne andre framgangsmåten for å omsetje ei bok av eit kaliber som *Kron og mynt*, og det er også det eg har prøvd å gjøre. Eg skal no gje eit innblikk i korleis eg har arbeidd med forordet i romanen.

Allereie i dei første linjene møter me eit avsnitt som skapar hovudbry for omsetjaren. I innleiinga får me presentert fortertljarinstansen Aa. Aavaath:

Eg er det siste mennesket. I alle fall i telefonkatalogen. På dei kvite sidene for Oslo er eg den siste kvinnen og den siste mannen. Til og med åtsel er nummeret for Aavaath. I det nordiske alfabetet er eg absolutt sistemann ut. På andre språk finst eg ikkje. Dei stoppar to bokstavar før min byrjer.

X Y Z.

Æ Ø: Eg er Å.

Etter meg kjem bare reglane for staving av vanskelege ord i telefonen. Åse – Enkel-v – Åse – Teodor – Harald. Så følgjer den analphabetiske syndfloda. Reklamen på siste omslagsside.

Deretter blir det stilt.

*Eg er sistemann. Så er det slutt:
Adam og Aavaath.*

Her er det fleire ting som er verd å legge merke til: kjønnet til forteljaren, som korkje er mann eller kvinne, vitsen med «sistemann», som eigentleg motseier det som blei hevda før, og alfabetet som er ulikt på nordisk og tysk. (For å gjere det enklare skal eg i det følgjande bruke pronomenet «hen».) Her kjem mitt forslag på ei løysing:

Ich bin der letzte Mensch. Im Telefonbuch jedenfalls. Auf den weißen Seiten für Oslo bin ich die letzte Frau und der letzte Mann. Sogar Aas steht als Nummer noch vor Aavaath. Im nordischen Alphabet bin ich das absolute Schlusslicht. In anderen Sprachen gibt es mich nicht. Die enden zwei Buchstaben vor meinem.

X Y Z.

Æ Ø: Ich bin beim A und O das O.

Nach mir kommen nur noch die Regeln zum Buchstabieren schwieriger Wörter am Telefon. Åse – Viktor – Åse – Teodor – Harald. Als Nächste die analphabetische Sintflut. Auf der letzten Umschlagseite die Reklame. Hernach Stille.

*Ich bin das Schlusslicht. Dann ist es aus:
Adam und Aavaath.*

Eg må tilføye at eg no, meir enn eit år etter at eg skreiv dette, er temmeleg forundra over min versjon av Fløgstadstekst. Eigentleg hadde eg venta noko anna. Noko meir tenleg, kanskje? Det eg ser her er etter mitt syn eit litt därleg kompromiss. Eg vil gjerne greie ut kvífor.

«Eg er sistemann ut» er, som sagt, eit veldig underleg ordval. Kva meiner Aavaath med det? At hen identifiserer seg som mann likevel? Eller er det berre eit spel med forventingane til lesaren? «Ich komme als Letzter» ville vere

dmark, eller: omsetje Kron og mynt

Foto: Kristianne Marøy

ei ikkje altfor upassande løysing. Her er substantivet («Letzter») maskulint. I staden valte eg ei kjønnsnøytral omsetjing: Min versjon seier ingenting om kven dette «Schlusslicht» er, mann eller kvinne. Med andre ord, vitsen går tapt i min versjon, om enn det ikkje er nødvendig. Ville eg – med samtidas diskursar i bakhovudet – få fram at eg-forteljaren (kanskje, kanskje!) er ikkje-binær? Ogsjølv om det moglegvis er tilfellet, høver det ikkje her, språkspelet er viktigare. Likevel valde eg det eg valde. Gudane veit kvifor.

Skilnadane mellom det norske og det tyske alfabetet er det mykje vanskelegare å få bukt med. Æ, Å og Ø finst nemleg ikkje på morsmålet mitt. I staden har me andre omlyd – Ä, Ö, Ü, og siste bokstaven er Z – men det er fullt ut mogleg å finne eit alternativ som seier nettopp det same som originalteksten, kanskje døype forteljarinstansen Zaavaath. Fløgstads «Æ Ø: Eg er Å» ville da lyde «A: Ich bin das Z» og setninga «På andre språk finst eg ikkje» ville eg vere nøydd til å fjerne, sidan konsonanten Z er ganske utbreidd. Kirsten Vagn Jensen derimot, Fløgstads danske omsetjar, var ikkje tvungen til å leite etter eit alternativ, ho kunne berre overta den nynorske teksten («Jeg er Å»). Det viktigaste for meg, derimot, er å sjå etter ein veg mellom det norske og det tyske språksystemet. Det gjeld altså å finne ei løysing som følgjer dei same reglane som den norske teksten, for eksempel «Z – dobbel-a – enkel-v – dobbel-aa – Viktor – Agnes – Teodor – Harald». Moglegvis er det nødvendig å avvike frå kjelda. Men det er ikkje det eg gjorde. I staden valde eg, som Vagn Jensen, å reproduusere den nynorske teksten.

No følgjer eit avsnitt som heldt meg i arbeid i fleire år.

Men eg vil ikkje minnast. Eg legg jord på fortida. Eg legg stein på stein. Eg legg på bergartar og grunnfjell. Eg legg på is og djup våt snø. Eg strør sand på. Eg legg på eit strøk til. Og endå eitt.

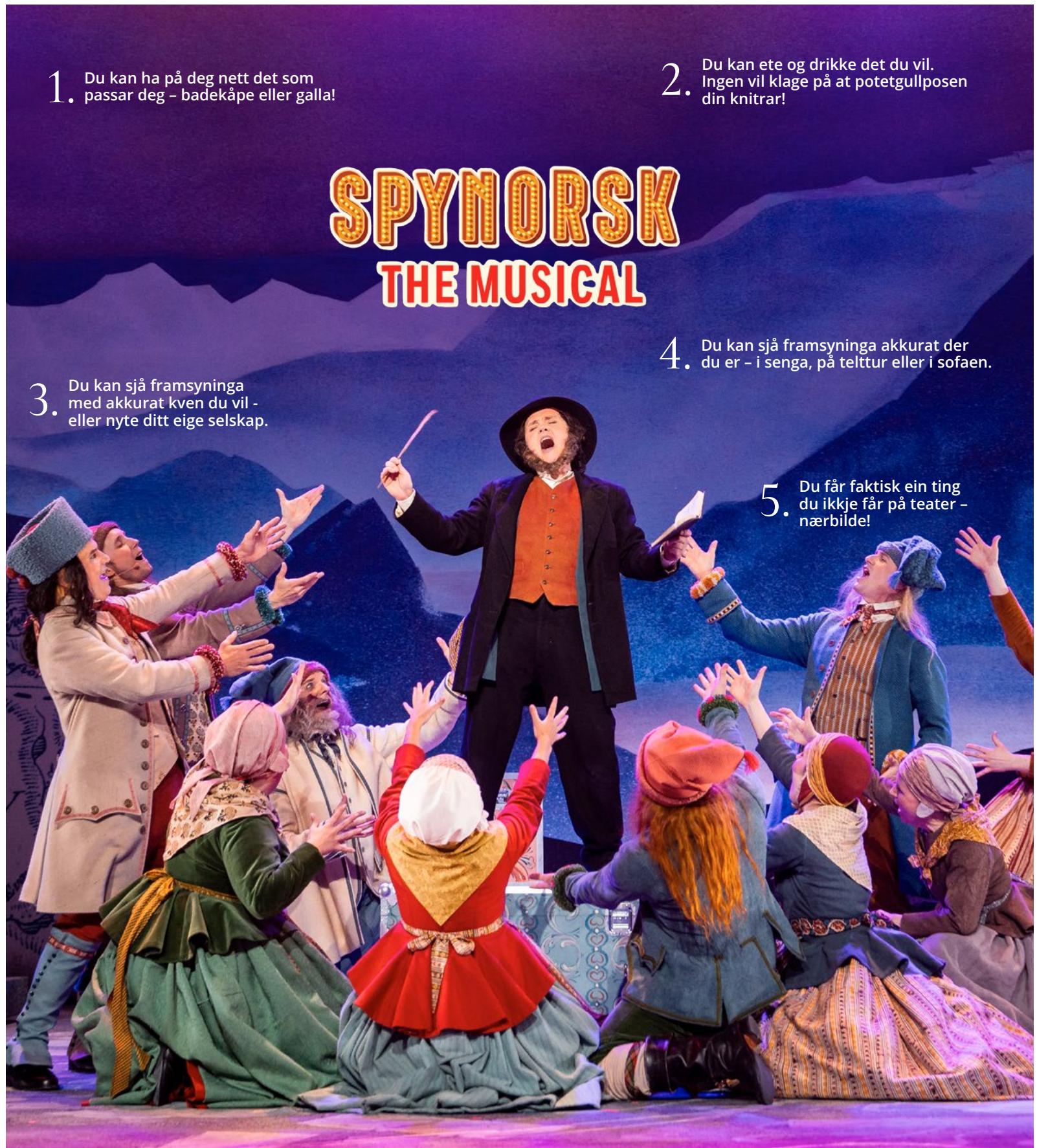
Eg legg på for kjende.

Eg legg på ekstra når eg fortel. Eg legg armert betong med yreregn på. Eg glattar ut eit nytt strøk med puss. Eg legg vinn på å liggja på veret. Eg legg luft mellom meg og gamle dagar.

Det mest påfallande her er at Fløstad speler med forskjellige betydingar av verbet «leggje»: plassere ting i ein viss orden, dekkje, forme ut, byggje, ta vegen, fare. Forteljaren ønskjer å bli gløymd, vil bli eit landskap. Hen legg jord både på seg sjølv og menneske hen har kjent, men er samtidig viljig til å imponere andre ved å leggje på ekstra, gjerne med litt harde ord. Det er veldig vanskeleg å gjenskape det Fløstad har fått til her, og eg trur at det berre finst mellomloysingar. Kirsten Vagn Jensen har valt å arbeide med forskjellige verb: «Eg legg på eit strøk til» blir til «Jeg giver den et lag til», «Eg legg på for kjende» er «Et tykt lag» (og dermed ei gjentaking av den førre setninga) og «Eg legg på litt ekstra når eg fortel» omset ho med «Jeg

TEATER ER BEST PÅ TEATER. MEN EIN KVELD I OKTOBER KAN ALLE I HEILE LANDET
OPPLEVE TEATER HEIMANIFRÅ - DIREKTE FRÅ HOVUDSCENEN!

Fem gode grunnar til å sjå direktestrøyminga 15. oktober:

DIREKTESTRØYMD TEATER KAN DU SJÅ PÅ MOBIL, PC, TV VIA CHROMECAST ELLER AIRPLAY!

smører ekstra tykt på når jeg fortæller». Ho satser altså på variasjon (men er ikkje veldig konsekvent i det). Dette er ein mogleg framgangsmåte, men samtidig går intensiteten i ordspillet tapt, og dermed eit viktig element av Fløgstads stil. Vitsen er jo nettopp at avsnittet berre gjev inntrykket av at det er repetitivt. Men når me ser nærmare etter, så merkar me at det er eit utspekulert språkspel me har framfor oss.

Her kjem mitt framlegg:

*Aber ich will nicht, dass man sich an mich erinnert.
Ich lege Erde auf die Vergangenheit. Dann lege ich
noch Gestein und Grundgebirge obendrauf. Eis und
Tiefen, nassen Schnee. Ich streue Sand darüber. Und
lege eine Schicht hinzu. Und noch eine.*

Ich lege Bekannte bloß.

*Beim Erzählen lege ich nochmal extra was
drauf. Ich lege armierten Beton mit Sprühregen.
Ich glätte eine weitere Schicht mit Putz. Ich lege
Wert darauf, mich ins Zeug zu legen. Ich lege
viele Kilometer zwischen mich und Vergangenes.*

Det gler meg at eg har prøvd å gjøre det same som Fløgstad i hans tekst. I motsetnad til Kirsten Vagn Jensen har eg avstått frå å variere verbforrådet, men likevel meiner eg at eg ikkje lukkast med det. Her er det to eksempel eg vil sjå litt nærmere på

«Ich lege Bekannte bloß» har ikkje same betydning som i den norske teksten. «Bloßlegen» er litt paradoksalt fordi det betyr «grave ut» (når forteljaren eigentleg gjer det motsette) og «avsløre». Fløgstad skriv: «Eg legg på for kjende», dvs. at Aavaath tar litt hardt i for nokon hen kjenner. Korleis det kunne skje, veit eg ikkje, men også her ville det vere temmeleg lett å etterlikne den norske teksten, for eksempel ved å samanstille ord som er ulike i innhald med ein sideordnande konjunksjon. «Und lege eine Schicht hinzu. Und noch eine./Und mich für Bekannte mit anderen an.» «Sich mit jemandem anlegen» betyr «å ta litt hardt i nokon» – og det for å framstille seg sjølv som hardhendt. Dette retoriske knepet har ein litt komisk effekt på tysk.

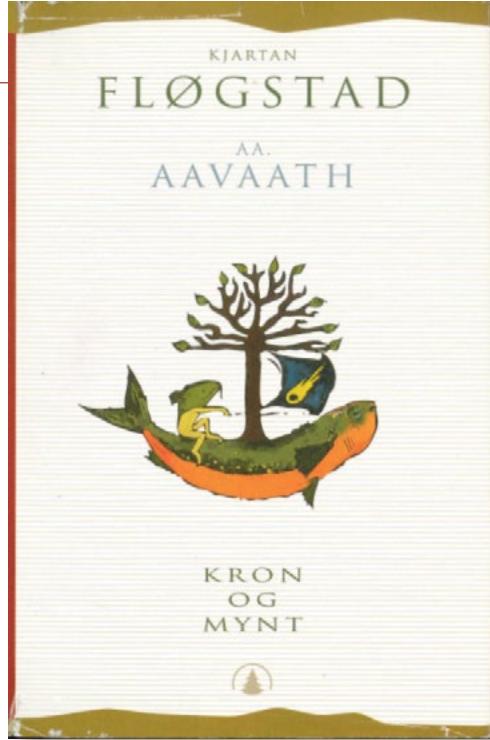
Med «Eg legg vinn på å liggja på veret» er det endå meir komplisert. «Å leggje vinn på» betyr «å gjøre seg føre med», «vinn på veret» er eit maritimt uttrykk for «å liggje omrent stille (med fartøy) på grunn av uvær», men står også for «å vere passiv i vente av gunstigare forhold». Eit år etter å ha omsett denne passasjen veit eg ikkje lengre kvifor eg bestemde meg for nettopp denne omsetjinga: «Ich lege Wert darauf, mich ins Zeug zu legen». Jo, eg greidde å gjenta verbet Fløgstad nyttar, men på litt feil måte, meiner eg. «Ich lege viel Mühe ins Ruhigliegen» ville vere ei nokså bokstaveleg, men betre løysing: Eg strever med å halde meg i ro, er som eit skip som vil reise, men eg kan ikkje fordi forholda er ugunstige.

Førordet fortset med blødmer:

F Vi har talens bruk. Eg er talens brukar. Saman er vi talens brukarar. Frå kvar vår side kryssar vi talens bru, med brukarar på begge sider av tidas straum.

Heile passasjen byggjer på dobbelttydinga av «brukar» og «bru-kar», «person som bruker noko» og «oppbygging som overdelen av ei bru kviler på». Meiningsinnhaldet vert omsett som ei vare, vert transportert frå det eine språket til det andre – og skifter tydinga mellom tidane. Kva som er nytt i dag, er forelda i morgen. Ja, det er ein nydeleg – og kanskje litt gamaldags – metafor for det å omsetje litteratur. La oss først sjå på Vagn Jensens tolking:

Vi har talens brug. Jeg er talens bruger. Sammen er vi talens brugere. Fra hver vor side krydser vi talens bro, med brugere på bægge sider af tidens strøm.

Me oppdagar raskt at dobbelttydinga ikkje funkar på dansk. «Bru-kar» er «bropille», «brukar» («konsument») omset ho med «bruger». Hos Vagn Jensen blir bruas karar til ... karar. Dette er ufriviljug komisk, kanskje, men ei anna løysing finst ikkje på dansk. Då gjeld det berre å omsetje så bokstaveleg som mogleg.

Her er mitt forslag:

*Uns durchfließt der Strom der Sprache. Ich bin
der Strompeiler der Sprache. Von unserem
jeweiligen Ufer aus überqueren wir den Strom
der Sprache, strömen auf beiden Seiten des Zeit-
flusses zusammen.*

Eg er overraska over å sjå at eg har utelate bruha og brukaren. I staden har eg leitt etter andre utvegar. «Strompeiler» er eit ord for ein brukar i ein straum («Strom»). Mi omsetjing lyder: «Vi er gjennomstrømma av talen. Eg er talens brukar. Frå kvar vår elvebreidd kryssar vi talens straum, straumar saman på begge sider av tidas straum.» Det er noko heilt anna, men med Fløgsts tekstu som utgangspunkt. Og det seier det same: meiningsinnhald som vare, omsetjing som transport av ord mellom det eine språket og det andre.

Det er merkeleg å kaste eit nytt blick på ein tekst ein arbeide med tidlegare. Ein har utvikla seg i mellomtida og oppdagar feil og stilistiske sjølvmotseiingar med det same. Likevel er det litt pinsamt å måtte innrømme at dette første forsøket kanskje ikkje var verdt brytet, og det endå til på fleire plan enn berre det estetiske. Som nemnt ville eg gjerne finne eit forlag for dette prosjekta, men lukkast ikkje med det. For å seie det med mine eigne ord, det finst ikkje behov for Fløgstad i Tyskland – eller for Kron og mynt.

Etter å ha snakka med Gyldental om rettane (dei var ledige), valde eg å ta kontakt med tyske forlag. Eg hadde ei liste. Var det nokon som hadde interesse for ein samfunnskritisk roman med eit tydeleg venstrepolitisk innslag? Nokon som kanskje var opptekne av pikaresk litteratur? Nokon som ville publisere ein (ny-) norsk klassikar, blurba av meisteren (Knausgård) sjølv (om enn berre uoffisielt)? Det galdd altså å finne den gylne middelvegen – og eit forlag som hadde sans for minst eit av desse kjenneteikna. Difor tok eg kontakt med März Verlag som hadde utmerkt seg med nettopp det litteratursynet Fløgstad i mine augo forfekta: engasjert, men ikkje altfor plump, og særeige. Attpåtil kunne redaktøren norsk. Og han var interessert, om enn ikkje med tydelege ord. Det gjekk nokre månadar. Stille. Så spurde

eg han. Har du lese prøveomsetjinga mi? Svarer kom allereie nokre minutt seinare: Eg trur ikkje at dette er noko for oss. Eg fekk det ikkje bekrefta, men eg trur ikkje at han las utdraget av boka. Men no og då får ein eit svar ein kan arbeide med, om enn ikkje slik ein har tenkt seg. Verlag Rote Katze frå Lübeck, eit forlag som utgir litteratur frå Austersjøområdet, såg ut til å vere ein litt betre match enn, la oss seie, «juggernauten» Suhrkamp. Eg forsøkte å selje inn Kron og mynt som ein roman med lokalt sær preg. Noko av handlinga går føre seg i Nordtyskland, og då er det nærliggande å snakke med eit forlag som publiserer litteratur frå eller om nettopp den delen av landet. Det trudde eg i alle fall. Romanen, skreiv redaktøren, syntest å vere svært ambisiøs, men diverre var førti sider for lite til å seie noko om heile føretaket. Dette var litt pussig, meinte eg, kvifor skulle eg omsetje hele romanen før eg hadde fått ein kontrakt? Dei ville seie nei likevel. Eg tok hintet og skrinla prosjekta. Heldigvis kom det noko anna, og eg kunne gløyme at eg var skuffa.

Mykje av det vi omsetjarar gjer er ubetalt arbeid, dvs. at me slit med å finne eit forlag for eit prosjekt me ønsker å arbeide med. Det er endå verre når det gjeld nynorsk. Dei fleste tyske lesarane veit nemleg ikkje at det finst to norske skriftspråk i Noreg. Når ei bok som er skriven på nynorsk innimellom dukkar opp på den tyske marknaden, opplever eg at forlaget ofte ikkje seier noko om ho er skriven på bokmål eller nynorsk. Ofte heiter det berre «omsett til tysk av...» Og sjølv om me har sett eit oppsving i nynorske utgjevingar her i landet, er det framleis slik at forfattarar som ikkje allereie er store internasjonalt – til dømes nobelprisvinner Jon Fosse eller Tarjei Vesaas, som begge er blitt kjende gjennom Knausgård – ikkje har nokon sjanse. Det er alltid godt å ha ein mektig mentor, men sjølv om Fløgstad har nokre utgjevingar på tysk, t.d. U3, er han gløymd. Eg trur det har noko med den historiske konteksten å gjøre. Den tyske Fløgstad er forankra i DDR-litteraturen, ein republikk som for lengst er forsvunnen. Det sosialistiske prosjekta han presenterte i sytti- og åttitaltsbøkene sine hadde nok sympatisørar i kommunismen, men marknadsliberalismen i det sameinte Tyskland gjorde slutt på slike idear, og forlaget har alltid meir påverknad enn einskilde forfattarar. I dag opplever arbeidarlitteraturen ein renessanse, men diverre er debatten ofte fylt av hykleri. Sidan framgangshistorier alltid når ut til eit stort publikum, vil forlaget gjerne løfte fram den prekære stillinga til arbeidaren i samfunnet, samstundes som dei sjølve bidreg til utrygge forhold ved å ikkje betale ordentlege lønningar til forfattarar, omsetjarar o.l.

Dette er konfliktane eg som omsetjar har å kjempe mot. Men kanskje er forklaringa på kvifor eg mislukkast med Kron og mynt litt enklare enn eg vil tru. Moglegvis var eg rett og slett ikkje eigna for å arbeide med Fløgstad? Berre sjå kor innfløkt forordet er. Ville eg hatt krefter til over 500 sider til av dette? Nokre av forslaga mine er gode, men feila er ikkje til å ignorere. Og ja, eg har arbeidd med Leif Høghaug, ein forfattar som har skrive ein heil roman på hadelandsk, i tillegg har eg strevd med Thure Erik Lund som både nyttar neologismar og Modumsdialekt. Likevel må eg innrømme at det kanskje er uråd å gå seg vill på Fløgstadmarka, i alle fall for meg. Eg elskar Kron og mynt, eg har lese ho fleire gonger, men eg kan ikkje arbeide med denne romanen, det går ikkje, enkelt og greitt. Og kven veit, kanskje er det ingen som kan – eller får mogleheta.

Røvarhistorier frå Buenos Aires

Den nyaste nynorske klassikaren frå Skald er kaotisk og sjølvmotseende. Forfattaren er nær sagt ukjend i Noreg. Men med *Sju galningar* har forlaget Skald treft gull.

■ Når ein skal skildre skrivestilen til Roberto Arlt, er det lett å ty til klisjear om latinamerikansk litteratur: Ja, han har eit visst preg av magisk realisme. Ja, han er eksperimentell og utradisjonell. Han er sjeldan redd for å filosofere seg inn i omvegar eller la forteljinga ta uventa retningar. Men å lese prosaen hans minner oss om at vi kan finne nye opplevingar sjølv i dei hjørna av litteraturen me trur me kjerner godt frå før.

Sju galningar vert rekna som hovudverket til Arlt, som levde eit vanskeleg liv i Buenos Aires på første halvdel av 1900-talet, før han døydde ung i 1942. I Argentina og resten av den spanskspråklege verda nyt han stor beundring, særskilt blant fleire av dei store forfattarane frå den latinamerikanske blomminga i etterkrigstida.

Romanen dreier seg om utfordringane til Augusto Erdosain, ein vinglante og uvoren pengeinnkrevjar. Når me møter han i byrjinga av boka er han allereie på skråplanet, skulda for å ha svindla arbeidsgjevaren sin. Jakta etter pengar er det som driv forteljinga, men Erdosain kjem borti langt fleire lugubre personar og farlege

■ bokmelding

Roberto Arlt:
Sju galningar
Skald, 2024

situasjonar enn han hadde rekna med. Nokre av dei er nokså typete, skikkelsar ein kjerner att frå liknande forteljingar: Melankolske Alfons, halliken som framfører ein lang tirade til forsvar for prostitusjon. Kapteinen, den autoritære antagonisten som ein kveld dukkar opp hjå Erdosain og tek med seg kona hans, utan at antihelten vår finn motet til å stå imot.

Mest minneverdig er likevel Astrologen, ein gätefull figur som planlegg revolusjon og maktovertaking i Argentina, utan at det står heilt klart for han kva ideologi han skal velje. Ein må plassere han ein stad mellom Benito Mussolini og Ragnar Hovlands

Roberto Arlt

Foto: Skald

Dr. Munk; ein fablante, filosofrande demagog med stor evne til å samle folk om saka si. Kva den saka er, og kva problem ho eigentleg skal løyse, er framleis rimeleg diffust, men at ho er basert på konspirasjonsteoriar og løgner, verkar nokså klart. Astrologen og den vesle krinsen hans durar like fullt vidare med planlegginga, medan det revolusjonære nettverket tilsynelatande grip om seg i heile Argentina. Passasjane frå Astrologen byd på fleire treffande politiske poeng, og det er vanskeleg å oversjå krafta og presisjonen i spådommene hans, samstundes som det rablante og konspiratoriske lynnet gjer han vanskeleg å tru på. Arlt let derimot ikkje den politiske filosofien ta overhand, men nyttar han som krydder i den

rasande og buktande forteljinga om Erdosain, som ikkje klarar å la vere å vikle seg stadig djupare inn i problema sine. At det i siste konsekvens kan tyde vald og drap, verkar etter kvart som ei heilt naturleg følgje av Astrologens sta-dig meir eksentriske leiarstil.

Det er rett nok uheldig at boka har ein oppfølgjar som ikkje er omsett til norsk enno. Kva kunne ein rekne med å finne der? Kanskje ei meir tilfredsstillande avslutning på hovudkonflikten, kanskje endå fleire fabulerande omvegar. Eg trur mangelen på oppfølgjar likevel ikkje er eit stort sakn, men at desse permane inneheld det viktigaste me kunne få: rein forteljarglede, imponerande fantasoverskot, og noko å tenkje på.

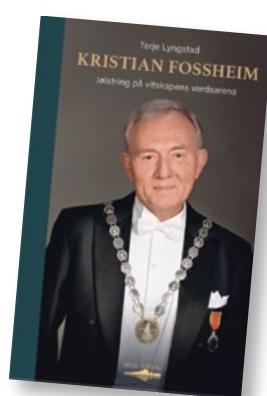
Jógvan Helge Gardar

Renaissancepersonen Kristian Fossheim

Terje Lyngstad har skrive ein varm og **interessant biografi** om fysikaren Kristian Fossheim.

■ Korleis kunne ein gut frå ein liten gard i Jølster bli ein internasjonal velkjend fysikar som har motteke ei rekke prisar for forskingsarbeidet sitt? Og korleis gjekk det til at han etablerte Gunnerus-prisen, som er verdas fremste forskingspris for berekraftsforsking?

Professor Kristian Fossheim (f. 1935) er jølstringen som er riddar av 1. klasse av Den Kongelige Norske St. Olavs Orden for si livslange teneste for vitenskapen. Det er klart han fortener ein biografi! Den oppgåva er det ein annan jølstring, Terje Lyngstad, som har tatt på seg. No

■ bokmelding

Terje Lyngstad:
Kristian Fossheim. Jølstring på vitenskapens verdsarena
Selja forlag, 2023

Forfattar Terje Lyngstad er frå Jølster, men bur i Førde, der han til dagleg er lærar.

er boka komen, og ho er verdt å lese for både den som er oppteken av fysikk, berekraft og målsak, eller for den som vil lese ei velskriven framstilling av eit interessant liv og virke i Noreg dei siste nitti år.

Ramma for Kristian Fossheim. *Jølstring på vitenskapens verdsarena* er ei kronologisk framstilling av livet til den biograferte. Vi følgjer han i oppvekståra i Sogn og Fjordane, studentliv, arbeidsliv i USA, Oslo, Trondheim og ei rekke reiser i inn- og utland. Her er det mykje å fortelje! Likevel klarer Lyngstad å trekke trådar og løfte fram sentrale tema for alt Fossheim har lagt ned i arbeid og fritid gjennom eit langt liv. Vi blir kjend med eit menneske som heile livet har vore oppteken av formidling. Dette engasjementet hjå Fossheim får Lyngstad løfta fram på ein

sær fin måte. Til slutt i boka kan den som er spesielt interesser i forskaren Kristian Fossheim, boltre seg i detaljar i forskingsliv og detaljar.

I føreordet skriv Lyngstad at «[d]en viktigaste kjelda til boka er Kristian Fossheim sjølv». I og med at mykje av det som blir fortalt i boka er etter samtalar mellom Lyngstad og Fossheim, kjem biografen tett på den biograferte. I ei sakprosabok kan dette grepene vere på både godt og vondt.

Men i denne framstillinga er det først og fremst ein styrke. Forfattaren av denne biografien er sambygding med Fossheim, og han viser at han kjerner godt til miljøet den biograferte er fødd inn i og som har hatt mykje å seie for den han er og har fått utretta.

Espen Tørset

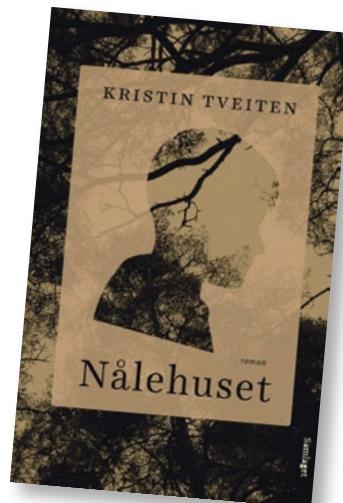
Tsjekhovs nålepute

Den andre romanen frå Kristin Tveiten er eit lite stykke **velkomponert uhygge** frå den norske landsbygda.

■ Fyrst får ein kjensla av at det er ein krim ein tek fatt på: Opningsscena hjå lensmannen med kald kaffi og avmålte spørsmål er ein velkjend trope, men Tveiten er ikkje oppteken av sjølve brotsverket. I staden serverer ho oss eit heilt liv tilbakeblikk, der ho freistar forstå korleis den gamle mannen endar opp med å gripe til børsa på joleftan.

Osvald veks opp i små kår åleine med mor, utan å vite kvar det vart av far hans. Me får nokre sveip over lokalmiljøet, skulen, naturen, men me held oss alltid tett på Osvald og forholdet til den strenge mora og smeden Salve på grannegarden. Det er eit klamt, vanskeleg og ofte beint fram uhyggeleg liv, med sosial kontroll, «lausunge»-tilrop i skulegarden, og få utvegar. Pietismen held hardt om den vesle grenda, sjølv om det syner seg at få andre enn Osvald sjølv lever opp til idealta, der han strever under dei nedarva strukturane med storbonden og presten som utilnærmelege maktfigurar på toppen.

Osvald traskar jamleg ut i skogen og skjer åra sine inn i ei gamal furu, og det er her, i smia og heime med mor at romanen skin bjartast. Tveiten påkallar til tider samfylkingen Vesaas der ho maktar å seie så mykje om det som ikkje kan seiast, om alle dei vanskelege kjenslene som kokar under huda. Osvald ber på både nag og sorg, og figuren får stor djupleik når Tveiten syner korleis kjenslene riv og slit i sinnet hans. Mora er hardnakka og tverr, men ho er ikkje blotta for kjærleik til sonen. Dynamikken mellom dei to gjev boka emosjonell tyngde, og forklarar livet Osvald freistar, men ikkje heilt fär til å leve utanfor dei fire veggane hjå mor. Osvald har sine fristader i smia og skogen, men han kan ikkje – eller vil ikkje – kutte banda heilt til den einaste familien han kjenner, ho som verker i kroppen hans «som ei fantomsmerte». Samstundes er han

bokmelding

Kristin Tveiten:

Nålehuset

Samlaget, 2024

medviten arvesynda som renn i årene hans, og kanskje er ikkje fornamnet hans tilfeldig valt.

Noko av truverdet forsvinn når Osvald fer til hovudstaden og finn kjærleiken, særleg der teksten gjer han meir naiv enn det er grunnlag for. Når bygdesymbolismen vert til byrealisme fell Tveiten, slik mange har gjort før henne, for freistnaden til å gjere bygdegutten for flat og truskuldig. Når bøllen og storbondesonen Frank plutseleg dukkar opp i Majorstukrysset for å gje Osvald endå ein nasestyvar, vert det nesten vanskeleg å ta seriøst. Heldigvis hentar Tveiten seg fint inn att så snart Osvald er tilbake i trygge omgjevnadar ved Seljordsvatnet, og her gjev romanen oss fleire sterke passasjarar frå einsemda og alderdommen fyrt med, så utan mor. Og når Osvald sei-

Kristin Tveiten

Foto: Samlaget

nare er attende i Oslo, skjer det i langt meir treffande vendingar.

Sjølv om mykje forblir usagt, inneheld romanen mange element som held nervene i spenn gjennom heile livet til Osvald: Kva skal han med kniven han alltid har på seg? Kva botnar eigentleg fiendskapet med Frank i? Og kva hende med Johanne, den store kjærleiken i hovudstaden? Når den innrammande krim-gåta skal oppklarast, er det ikkje løysinga som er interessant. Det er heller kva som utløyser handlinga, etter så mange år med undertrykte kjensler og tilsynelatande emosjonell kontroll. Tveiten avrundar på eit vis som gjev svar, men som også stiller nye spørsmål. Og som ein god roman skal, gjev ho lesaren hug til å byrje att frå starten, for å sjå kva ein gjekk glipp av.

Jógvan Helge Gardar

Språk og makt i ny bok frå Grepstad

Heilt sidan han gav ut dei første bøkene i 1980-åra, har bøkene til Ottar Grepstad vore eit resultat av eit **imponerande kjeldearbeid**.

■ Her er det ikkje noko juks eller nokon snarvegar å spore. Det er solid handverk frå start til slutt. Resultatet har vore bøker som vil stå som pilarar i norsk kulturhistorie. Dette er så til dei grader tilfelle også med den siste boka han har skrive, *Farlege språk. Historisk lesebok om språkkonfliktar*.

Kva er den norske røynsla jamført med kulturkonfliktar om tale og skrift over tid i andre

bokmelding

Ottar Grepstad:

Farlege språk. Historisk lesebok om språkkonfliktar

Dreyers Forlag, 2024

land? Det er spørsmålet Grepstad prøver å svare på. Denne boka har ikkje berre vorte til bak eit skrivebord. Forfattaren møter augevitne på fleire kontinent, og han forskar seg gjennom ukjende dokument som set eit nytt lys på språkkonfliktar i verdshistoria.

Farlege språk er ei reise rundt i heile verda. Mexico, Syria, Tyskland og Danmark, for å nemne nokre land der språk har vore ei kime til konflikt i historia vår. Og sjølv sagt får vi ny innsikt i språkkonfliktar vi har vore vitne til i vårt eige land.

For ein trønder er det spesielt interessant å lese den grundige framstillinga av striden om namnet på trønderhovudstaden i 1920-åra. Med politikaren og skolemannen Knut Markhus i

spissen var det fremma forslag om at byen skulle heite Nidaros. Fleirtalet i ei folkerøysting ville ha namnet Trondhjem. Dermed var slaget i gang. Resultatet, som vart Trondheim, kjenner vi til. Vegen fram mot dette kompromisset er meir ukjend. Her var det sterke krefter i sving!

Forteljingane om farlege språk blir pakka inn på ein lettfatteleg og god måte med teoriar og ei grunnleggjande forståing av kva politikk er. For språk er politikk. Og språk er makt. Det er ein sentral essens i boka. Lesaren sit heldigvis att med mykje å tenke på etter å ha lese *Farlege språk*. Der menneske møtest kan vi aldri undervurdere krafta i samanhengen mellom makt og språk.

Espen Tørset

■ kviss • Audun Skjervøy

- 1 Odd Nordstoga har gitt ut sjølvbiografien *Spelemann*. Men kva heiter gjennombrotsplata hans som soloartist?
- 2 På denne plata finst låten «Kveldssong for deg og meg». Kven har skrive teksten?
- 3 Tre nynorskprofilar som på ulike vis har vore viktige for språket, døydde alle i 1924. Kven dreier det seg om?
- 4 Kva brennevin blir særleg i Normandie produsert av eplesider – gjerne tilsett litt pærer?
- 5 Kva er råstoffet i rom som kjem frå Karibia og Mellom-Amerika?
- 6 Menneska har landa ein romsonde på ein av månane til ein planet utanfor astroidebeltet. Kva heiter månen?
- 7 Kva er ei samlenemning for dei stadig fleire planetane som blir oppdaga rundt andre stjerner enn sola?
- 8 Kva konge kasta seg i sjøen under slaget ved Svolder?
- 9 Kven tente Harald Hardråde før han blei konge?
- 10 Kva slags dyr var det første som blei skapt – av rim, ifølgje norrøn mytologi?
- 11 Kva er skilnaden på æser og åsynjer i den norrøne gudelæra?
- 12 Har ein tyfon kraftigare vindstyrkar enn ein orkan?
- 13 Klimaforskarar snakkar ofte om albedoeffekten. Kva effekt er det?
- 14 Kva dyr skjuler seg bak det latinske namnet salmo salar?
- 15 Beluga er ein kvalart som trivst best i kalde farvatn. Kva anna namn blir også brukt om kvalen?
- 16 Kva oppgåve har sinusknuten?
- 17 Berre eitt vintergrønt lauvtre veks naturleg i Noreg. Kva heiter det?
- 18 Kva giftig nåletre har vore ettertrakta som bogemateriale?
- 19 Med kva setning startar alle Star Wars-filmene?
- 20 Kva land utanom Norden bruker krone som mynteining?

20 Tsjekkia (koruna)

19 «A long time ago in a galaxy far, far away ...»

18 Bahrain

17 Kristoffersen

16 Han svyr har iarteslauga og regulerer

15 Kvitkval

14 Alainherasvalls

13 Enna ulike delar av jordoverflata har til å

12 Nai, dei er like kraftige, men fønur og

11 Esfer (fjellrat av as) er manuelle gudar.

10 Kua Audhumbla

9 Fryslantsoslav! Kyvi og! keisargardene i

8 Olav Tryggvason

7 Eksplosanetar eller ekstraselare planeter

6 Tiran (som går i banen rundt Saturn), 14.

5 Skikrerryar

4 Glidalos

3 Arne Garborg, Olav Nygård og Anton

2 Ragnvar Hovland

1 Luring

PRISA: Juryen for Kringkastingsprisen meiner at Eivind Molde har gjort ein verdifull innsats for god journalistikk på nynorsk.

Foto Inger Marit Kolstadbråten NRK

Journalist Eivind Molde får Kringkastingsprisen

Kringkastingsprisen har blitt delt ut til Eivind Molde for viktig arbeid for **nynorsk journalistikk** i NRK.

■ Mangeåring nyheitsjournalist NRK, Eivind Molde, har blitt tildelt Kringkastingsprisen, skriv Kringkastingsringen i ei pressemelding.

Ifølgje juryen er Molde ein av dei fremste nyheitsjournalistane på sitt felt, utanriks, og utmer-

kjer seg som ein sterk formidlar av tungt fagstoff på ein enkel og forståeleg måte.

Vidare heiter det at prisvinnen har gjort ein verdifull innsats for god journalistikk på nynorsk og har vore ein viktig bidragsytar til at NRK sitt mål om 25 prosent nynorsk i sine flater.

Molde er kjent for eit kortfatta og enkelt språk, og er ein av få journalistar som legg vekt på å bruke nynorsk normaltalemål, seier juryen vidare.

Kringkastingsprisen blir delt ut av Kringkastingsringen kvart år. Prisen går til ei røyst som utmerker seg med godt språk i radio eller fjernsyn, og som på ein framifrå måte brukar nynorsk eller dialekt i det daglege arbeidet. Styret i Kringkastingsringen er jury for prisen, som har vore delt ut sidan 1978. Prisvinneren får eit diplom og eit kunstverk, i år laga av biletkunstnaren Erlend Wiggen Bliksrud.

NPK

Forfattarar kritiske til bruk av engelsk i høgare utdanning

Forfattarar av debattbok meiner at det ikkje finst gode argument for bruk av engelsk i høgare utdanning, og at mindre morsmål fører til **dårlegare utdanning**.

som undervisnings- og brukspråk i svensk akademia. Dei håper at boka skal opne eit rom for å diskutere prisen av å skifte ut morsmålet i pensum og undervisning med stadig meir engelsk.

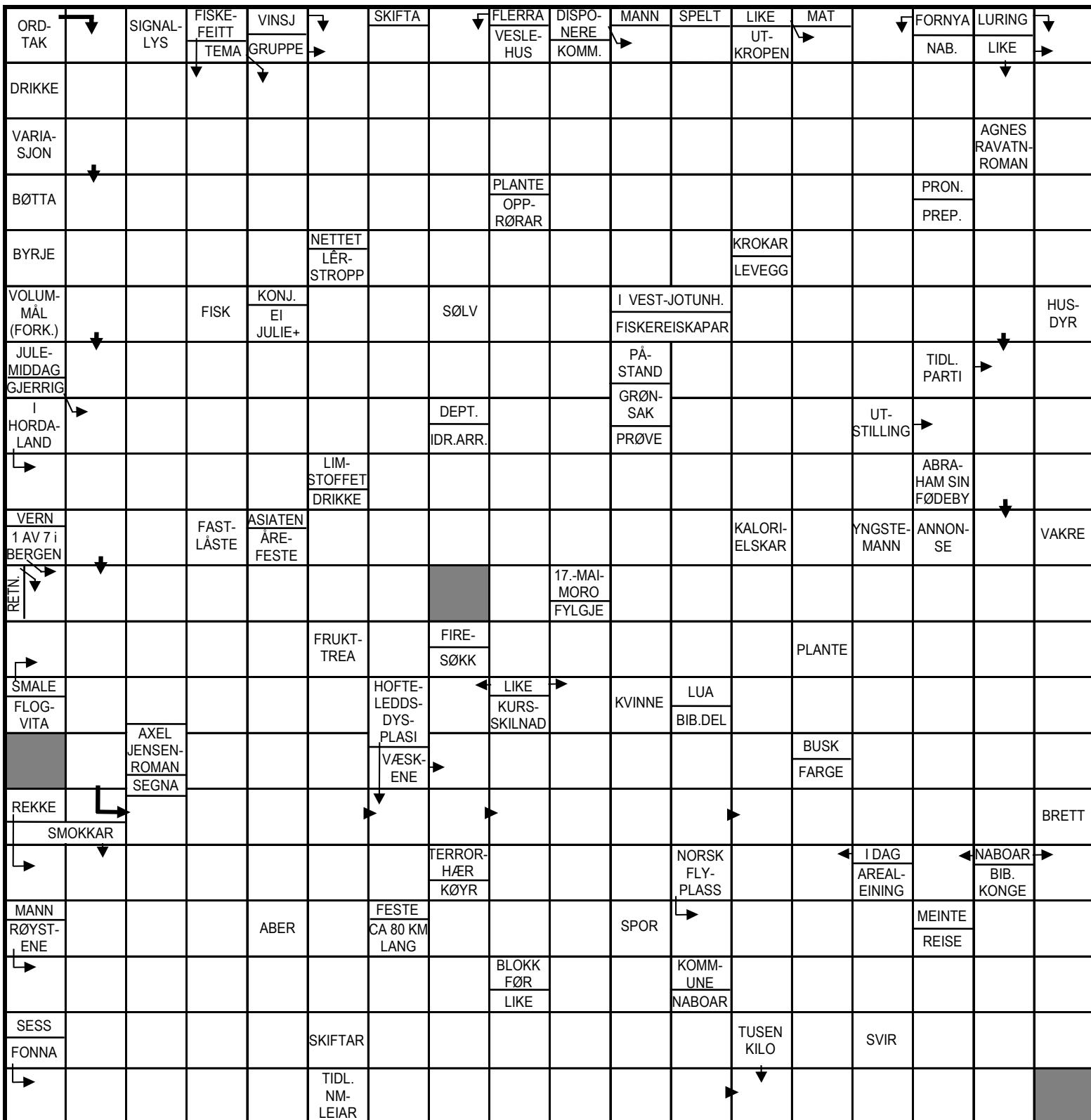
Dei peiker mellom anna på at det finst dokumenterte pedagogiske fordelar med å lære på sitt eige morsmål. Studentar som får undervisning på engelsk har ein tendens til å sitje igjen med meir overflatisk læring fordi ein heller har brukt tid på å forstå engelske ord enn å fordjupe seg i stoffet.

Svensson og Håkonsson seier likevel at dei ikkje er i mot engelsk og internasjonalisering, men at ein brukar engelsk meir enn naudsnyt.

kryssord nr 4 • 2024

Einar Søreide

løysing

ORD-TAK	SPENN	SKOY	EUR. EU-ØVRING	Ø*	O*	RUNDE	KR.DEL	INNSV	A*	B*	C*	D*	E*	F*	G*	H*	I*	J*	K*	L*	M*	N*	O*	P*	Q*	R*	S*	T*	U*	V*	X*	Y*	Z*
D	E	N	S	O	M	G	Ø	Y	R	S	J	Ø	L	V	Ø	U	S	E	K	M													
SEN- SE	K	A	T	E	G	O	R	I	S	E	R	E	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø			
MOREN- NAB	S	T	A	S	A	R	N	N	A	L	A	T	E	N	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø			
RÅ	R	R	L	E	V	I	N	D	E	E	E	E	E	E	E	E	E	E	E	E	E	E	E	E	E	E	E	E	E	E			
SMI	S	M	I	A	EUR. BY	G	O	T	L	A	N	D	VOLU-	MAL	L	O	P	P	A	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P				
ENNO	E	N	N	O	N	N	N	N	E	PARTI	E	R	L	E	END	P	O	L															
REG- SKAP	N	A	G	L	E	S	A	K	S	PREST	TAL	E	I	N	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø				
KVINNER	A	S	T	A	E	L	G	E	S	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø				
ÅS	E	L	E	G	E	E	E	E	S	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø				
STILLE- SE	E	S	A	R	E	T	R	E	T	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø				
SPANSK- ELV	R	I	O	S	T	U	P	A	R	A	R	A	R	A	R	A	R	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A				
HELSAID	I	O	E	S	E	G	L	I	N	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø				
TRÆ- SVIRE	S	V	I	R	E	R	E	A	E	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø				
Ø	F	F	L	O	N	E	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø				
TRÅ- SET	S	K	A	T	T	A	R	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø				
IN- HELDING	I	N	T	E	R	N	E	E	A	T	E	E	E	E	E	E	E	E	E	E	E	E	E	E	E	E	E	E	E				
STUT	S	T	U	T	N	O	E	E	D	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø				
METAT-	M	E	T	A	N	E	N	D	E	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N				
STAR	S	T	A	R	E	B	E	D	D	D	D	D	D	D	D	D	D	D	D	D	D	D	D	D	D	D	D	D	D				
FUGL	R	D	K	N	N	U	D	A	H	E	I	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N				

Vinnarar av kryssord nr. 3, 2024:

1. Kari Huus, Ål
2. Tom V. Segalstad, Kjelsås
3. Inger Marie Stein, Bergen

Send løysinga til:

Noregs Mållag
Dronningens gate 22
0154 Oslo

eller e-post:
norsk.tidend@nm.no

Heile kryssordet må sendast inn.

Frist: 4. november

Merk sendinga «Kryssord». Rett løysing kjem i neste utgåve. Tre vinnarar vert trekte ut og får ein fin premie.

Namn:

Adresse:

Postnummer/-stad:

KRAMBUA

Stø målarbeidet med ein handel i Noregs Mållag sin eigen nettbutikk!

Erteposespel
kr 990.00

Pennal
kr 98.00

Ostehøvel
kr 250.00

Krus – Skogen stend...
kr 298.00

Sekk
kr 950.00

Kubbespel
kr 590.00

Drikkeflaske (termos)
kr 450.00

Bagasjeband
kr 90.00

Skuggelue
kr 148.00

På nettbutikken finn du mange fleire varer og mange gode tilbod.
Send ein e-post med tinging til per.arntsen@nm.no, ring til 23 00 29 35,
eller gå inn på www.nm.no/krambua.

Hugs at lokallaga får eigne rabattar om de tingar på e-post.

Porto kjem i tillegg til prisane vi har gjeve opp her.

La oss koma på besøk, mor Mållag!

Frå tidenes morgen har Noregs Mållag og Norsk Målungsdom gått **hand i hand** gjennom livet som mor og born.

SYNNE SOLBERG

■ Som mor og born har vi også vore ueinige. Vi har krangla, vore irriterte på den andre, jamra oss, funne ei løysing, og vorte einige - ja, til og med glade i kvarandre - før sirkelen har starta på nytt.

I dag har vi roa oss litt ned og har eit godt mor-og-born-forhold. Same om ein ønskjer høgnorsk, eit språk som liknar talemålet sitt eller eit språk med større valfridom, er vi einige om ein ting: medlemsaktivitet og medlemsauke er grunnmuren til ein stor og sterk organisasjon!

Fullt oppnåeleg

Vi borna ser opp på mora vår med storeauge. Eit mål om 16 000 medlemmar på slutten av året?! Vilt! Men også fullt oppnåeleg. 16 000

medlemmar, aktive og inaktive, ivrige og attendelente, spreidde utover heile landet er ei stor styrking for målrørsla. Lokallag som møtest for vaffelkveldar og diskusjonar, distriktslag som skipar til jubileumssamlingar og eit styre sentralt som sikrar samlingar for alle medlemmar frå heile landet, er det som skapar ein god organisasjon!

Vi treng hjelp

16 000 medlemmar blir eit langt steg for Norsk Målungsdom å ta. Sjølv har vi mål om 1000 teljande medlemmar på slutten av året, eit mål vi er nøgde med å ha sett oss. Men ettersom dette målet kryp nærrare og nærrare innser vi at det er eit mål vi treng hjelp for å nå. Kvar finn vi desse ivrige, samfunnsengasjerte ungdommane? Jo, hjå dei ivrige, samfunnsengasjerte og språkinteresserte eldre syskena, foreldra og besteforeldra!

Sikrar engasjement

Norsk Målungsdom sine medlemmar er Noregs Mållag sine framtidige medlemmar. Det er vi som om alt frå åtte til tjue år skal utgjere ein stor prosentdel av medlemsmassen til mor Mållag!

Det er hjå oss vi sikrar medlemmar med engasjement for eit langt organisasjonsliv i målrørsla, så hjelp oss med å nå målet vårt, i tillegg til dykkar eige!

Nye lag

Det nye sentralstyret i Norsk Målungsdom har i år som mål å besøkje alle lokallaga sine rundt om i landet. I tillegg har vi som mål å skipa til nye lag, men utan kontaktar i kvar ei lita bygd og grend er dette vanskeleg å få til. Gjennom samarbeid med lokallaga i Noregs Mållag kan vi koma inn i lokalsamfunnet, få tak i ungdommane der dei «heng», og visa dei kvifor språk er viktig, også i deira nære krets!

Vi stiller

Bornet ber nok ein gong mor si om hjelp. Vi har gode erfaringar etter samarbeid på tvers av målrørsla, så sjå rundt i lokalsamfunnet dykkar! Kan vi stå på stand saman på ein lokal skule? Kan vi skipa til eit ope møte der ungdommen kan bli kjent med språkrørsla? Norsk Målungsdom stiller gjerne med både målferd, kult tilfang og pizza! Så, kva seier du, mor?

leiarspalta

SEBASTIAN VINCENT NATVIK
Leiar i Norsk Målungsdom

Gje oss omsetningsdugnad!

■ Allereie på 1990-talet byrja Norsk Målungsdom og andre nynorskorganisasjonar å sjå på jamstilling av språka også i ein ny digital kvardag. Kjernen av striden var programvare på nynorsk. Ein kan skriva langt og lenge om kampen for språk i ein digital kvardag, som er eitt av fokusområda til Norsk Målungsdom denne perioden. Det er avgjerande at styresmaktene set krav til produsentane om at operativsystemet som blir nytta i storre grad i den norske skulen også skal omfattast av språkrettane til nynorskelevane. Det er mykje som må gjerast, men er det ein ting målrørsla er gode på, so er det å ta saka i eigne hender, og i dette tilfellet gjennom omsetningsdugnad.

■ Når eit dataprogram er fri programvare, har programmet «open kjeldekode», som gjev brukarane mogelegheit til å endra og vidareutvikla programmet. Det er her omsetningsdugnad kjem inn, for med fri programvare kan brukarane sjølv laga ei omsetjing. I nettutstillinga til Nynorsk kultursentrums skildrar dei NMU sitt initiativ til å ta i bruk fri programvare med nynorsk omsetjing. Til bruk i skulen støtta NMU operativsystemet Linux, som hadde støtte for nynorsk i 2001. OpenOffice vart omsett i 2003. Dugnadsinnsatsen til Målungsdomen var ein viktig bidragsytar til at Microsoft lanserte nynorsk-versjonar av kontorprogramma sine (Office) og operativsystemet Windows. Omsetningsdugnaden har ein effekt på det etablerte, og det gjev målrørsla ei mogelegheit til å handla og tvinga fram ein skilnad.

■ Difor har NMU omsetningsdugnad som eit viktig punkt i vårt program for språk i ein digital kvardag. Facebook hadde open omsetningsdugnad, og i 2017 vart Martine Rørstad Sand kåra til Årets nynorskbrukar for arbeidet sitt med å omsetja plattformen. No er dugnaden stengt, og nynorskbrukarar på Facebook opplever eit halvvegs ferdig produkt der 50 % står på engelsk. Det bestseljande spelet i verda, Minecraft, er omsett til nynorsk på dugnad, men har i nyare utgåver hatt manglande nynorsk omsetjing utan mogelegheit for dugnad. Ein faktor bak dette er at selskapet bak spelet vart kjøpt opp av Microsoft. I 2023 fekk norsk media skriva om Johanna Breivang, som på eige initiativ omsette soga uoffisielt frå språkkappen Duolingo. Språkkappen hadde på eit tidspunkt også omsetningsdugnad, men stengde det ned då selskapet blei eit aksjeselskap på børsen. Det ein ser, er at det finst gode løysingar på desse problema, som selskap ikkje ein gong treng å bruka masse pengar på å få til, men at dei likevel blir stengde ned sidan selskapet heller ikkje vil bruka ressursar på å halda ved like tenesta sjølv om det gjer ein stor skilnad i å forbetra opplevinga til språkbrukarane.

■ Når staten Noreg ikkje kan krevja at selskapet bære skriftspråka, får vi la selskapet gjera det mogeleg for engasjerte å fiksa det sjølve. Gje oss omsetningsdugnad!

**MÅLGÅVE
MED VIPPS:
90540**

Tusen takk! Mellom 30. mai og 5. september fekk Noregs Mållag 357 065 kroner i gåve. Gåvene er veldig viktige bidrag til arbeidet vårt for å sikra nynorsk betre vilkår. Vil du gje oss ei gåve, set me stor pris på det. Bruk gjerne giroen som følgjer med avisa, og merk at me har fått nytt kontonummer i nynorskbank: 3480.17.82851. Du kan også vipse eit valfritt beløp (på nynorsk!) til 90540. **Takk!**

AUST-AGDER MÅLLAG

Johannes Havstad
Mars Aasbø
Toralf Andersen
Jon Olav Gryting
Aud Åsen Haugsgjerd
Johannes Havstad
Olav Hoftuft
Torstein Holte
Gerd Fosse Hovden
John Gustav Johansen
Karl Kråkedal
Ragnar Kaasa
Jorunn Lande
Ingebjørg Lauvstad
Hans-Olav Lauvstad
Jon Kolbjørn Lindset
Ragnhild Olavsdotter
Nomeland
Signe Alise Olstad
Anna-Kristine Ramlet
Sigrid Bjørg Ramse
Astrid Stuestøl
Sandkjær
Johannes G. Torstveit
Helge Ove Tveiten
Olav Vehus
Jens Vellene
Olav Torj Åkre

AUSTMANNALAGET

Olaug Aaberge
Brynjulf Aartun
Steinar Bakken
Syver Berge
Ole Bjerke
Anders Bjørge
Else Petra Borkhus
Eldrid Brandvol
Jon Steinar Bredeveien
Liv Jorun Braastad
Ivar Bungum
Olav Bø
Bjørn Dalen
Brit Dalseg
Ingvild Marie Eknnes
Thor Ola Engen
Harald Ove Foss
Tordis Irene Fosse
Anders G. Fretheim
Kjell Gulbrandsen
Paul Henrik Hage
Olav Haraldseid
Trond Harkjerr
Gaute Elvesæter
Helland
Mette Ragnhild Helle
Bjarte Hole
Ola Holen
Olav Jenssveen
Helen Johannessen
Helene Strand
Johansen
Ola Jonsmoen
Kristin Kirkestuen
Arnfinn Kjelland
Håvard Kleiven
Reidulv Kleppe
Harald Kleppe
Kirsten Knudsen
Inger Margrethe
Kyllingstad
Grete Langodden
Tove Henny Lehre
Nils Kristian Lie
Gunnar Lien
Asgeir Lilleås

Asbjørn Myrvang
Øyvind Nordli
Jogrim Nordsletten
Odd Arne Nustad
Olaf Nøkleby
Jørgen Nørstegard
Liv Eva Preststulen
Torlaug Roel
Oddvar Romundset
Jørn Rødølen
Jakup Skjedsvoll
Egil Skullerud
Arne Skuterud
Nils Steinar Slapgård
Unn-Elisabeth Solhaug
Liv Solheim
Asbjørn Stensrud
Reidun Ramse
Sørensen
Gudmund Teigen
Ola Tronsmoen
Lars Ullgren
Olav Veka
Magne Velure
Eldar Vågan
Bjarne Øygarden
Reidar Åsgård

BUSKERUD MÅLLAG

John-Ragnar Kvam
Aarset
Karin Arnesen
Niri Baklid
Maria Høgetveit Berg
Tor O. Bergum
Herbjørn Brennhovd
Per Drabløs
Borgny Feten
Hans-Ove Grostølen
Bjørg Kari Brattåker
Håheim
Frode Kinserdal
Aud Ingunn Narum
Odd Oleivsgard
Unn Perstølen
Tordis Perstølen
Gro Randen
Sissel Berit Roum
Ola Ruud
Kirsten Skarlund
Margit Skrindo
Kjell Snerte
Torun Torsteinsrud
Sigrun Torsteinsrud
Øystein Velure

FYLKESMÅLLAGET

VIKVÆRINGEN
Bergfinn Aabø
Solveig Fiskvik Aamodt
Reidar Aasgaard
Ruth Amdahl
Børre Austmann
Olav Befring
Ola Bergsaker
Anfinn Bernaas
Helga Kristine Bjerkli
Erlend Bleie
Ove Knut Bolset
Reidar Borgstrøm
Jan Håkon Brotnov
Hæge Marie Roholdt
Brunvatne
Tormod Bønes
Kari de la Cour
Åsolv Edland
Kirsten Osmo Eriksen
Turid Farbregd

Ingar Daffinrud Fjeld
Jon Fosse
Eldbjørg Fosseng
Sjur Joakim Fretheim
Tor Gabrielsen
Kåre Glette
Gunvald Grov
Jostein Grønset
Oddrun Grønvik
Gunnvald Grønvik
Yngvill Kolset Haga
Karl S. Halse
Øystein Havrevoll
Mildrid Helland
Sigrun Heskestad
Erling Hokstad
Valborg Holten
Kjetil Torgrim Homme
Joar T. Hovda
Marit Hovdenak
Olav Høgetveit
Tormod Hallstein
Høgåsen
Ingeborg Hauge
Høyland
Erling Indreeide
Øystein Jetne
Martha Rysjedal
Johnsen
Preben Kielland
Laurits Killingbergtrø
Rønnaug Kleiva
Kari Kolbeinstveit
Bård Kolltveit
Dagrun Kvammen
Gunhild Kvålsgård
Aase Haugan Larsen
Tor Einar Ljønes
Helge Lorentzen
Trond Øivindsson
Lunde
Anders Lunnan
Gro Lystad
Jon Låte
Norvald Mo
May Johanne Molund
Per Helge Mork
Arnold Mundal
Finn Måge
Johan Nedregård
Øystein Njål Nordang
Johan Petter Nystuens
Torgeir Ose
Sylvi Penne
Anne Perstølen
Alain Egil Adrian
Ramdal
Yngve Rekdal
Asbjørn Roaldset
Lars Roede
Gunnar Rusten
Asbjørn Engebø Rystad
Turid Rønning
Anders Olderkjær
Samland
Kari Rysst Seemann
Bjørn Edvard Seim
Sølve Selstø
Olav R. Skage
Gunnvor Fykse
Skirbekk
Synnøve Skjong
Sigrid Skålnes
Sigrid Solheim
Idun Stokka
Anne Storaker
Oddmund Svarteberg
Jostein Sønnesyn

HORDALAND MÅLLAG

Svein O. Aadland
Bente Aarbakke
Høgåsen
Ingeborg Hauge
Høyland
Erling Indreeide
Øystein Jetne
Martha Rysjedal
Johnsen
Preben Kielland
Laurits Killingbergtrø
Rønnaug Kleiva
Kari Kolbeinstveit
Bård Kolltveit
Dagrun Kvammen
Gunhild Kvålsgård
Aase Haugan Larsen
Tor Einar Ljønes
Helge Lorentzen
Trond Øivindsson
Lunde
Anders Lunnan
Gro Lystad
Jon Låte
Norvald Mo
May Johanne Molund
Per Helge Mork
Arnold Mundal
Finn Måge
Johan Nedregård
Øystein Njål Nordang
Johan Petter Nystuens
Torgeir Ose
Sylvi Penne
Anne Perstølen
Alain Egil Adrian
Ramdal
Yngve Rekdal
Asbjørn Roaldset
Lars Roede
Gunnar Rusten
Asbjørn Engebø Rystad
Turid Rønning
Anders Olderkjær
Samland
Kari Rysst Seemann
Bjørn Edvard Seim
Sølve Selstø
Olav R. Skage
Gunnvor Fykse
Skirbekk
Synnøve Skjong
Sigrid Skålnes
Sigrid Solheim
Idun Stokka
Anne Storaker
Oddmund Svarteberg
Jostein Sønnesyn

Liv Ruud Thorstensen
Halvor Tjønn
Øystein Tormodsgård
Audun Orten Trovåg
Steinar Tveitnes
Johan Kristian Tønder
Jorunn Åshild
Austrumdal
Undheim
Ivar Vasaasen
Werner Vesterås
Kjetil Vistad
Ann-Olaug Vorren
Per Ivar Vaagland
Arne Wåge
Dag Ødegaard
Håkon Ørjasæter

HORDALAND MÅLLAG

Bjarte Gjellesvik
Paul Kåre Gjuvsland
Lars Gjøstein
Knut Gramstad
Astrid Tove Kjellevold
Grov
Endre Grutle
Solveig Grønlien
Lars Ove Olafsson
Harnes
Torbjørn Haukås
Maria Haukås
Sigbjørn Heie
Bjarte Helle
Aslak T. Helleve
Knut Johannes Helvik
Linn Hjartnes Henjum
Jan Kåre Henriksbø
Robert Hermansen
Kjartan Hernes
Britt G. Trefall Hernes
Olrun Hild Hillestad
Inger Marie Himle
Åshild Hinna
Marit Hjartåker
Eivind Hjelle
Ruth Berit Hjellum
Oddfrid Hole
Grete Oline Hole
Karl Johan Holmås
Arnfinn Hopland
Helge Hopland
Irene Hunskår
Oddmund Hus
Martha Hægstad
Nils Inge Haaland
Geir Instanes
Johanne Telnes
Instanes
Solfrid Jansen
Sniolvur Joanesarson
Ole-Jørgen
Johannessen
Anne Kr. H. Jordal
Ingvild Jøsendal
Egil Jøsendal
Folke Kjelleberg
Agnar Kleppe
Olav Kobbeltveit
Ståle Kolbeinson
Helga Kolstad
Trygve Kråkevik
Knut Arnold Kvalsvik
Magne Kvæven
Gina Kyvik
Ane Landøy
Annbjørg Oma
Langeland
Caroline Lehmann
Kari Lien
Torgrim Ljones
Marit Merete Lunde
Kjellaug Lundestad
Torunn Lygre
Torun Lyssand
Torstein Lønning
Frode Mannsåker
Margunn Rydland
Melkersen
Anne Marie Midtbø
Tone Eitrheim Midtbø
Leif Bjørn Monsen
Karin Monstad
Sigurd Mørken
Lillian Morvik
Jostein Mykletun
Einar Myster
Nils Mæhle

Johannes Teigland
Johan Torekoven
Torgeir Torvik
Hilde Torvund
Håkon Træland
Harry Tunestveit
Håvard Tvedte
Hans Tveit
Oddbjørg Ulveseth
Sjur Uppheim
Brit Valland
Eldbjørg Valle
Anna K. Valle
Rigmor Nesheim
 Vaular
Randi Vengen
Leiv Vetås
Jon O. Vevle
Aud Liv Hole Vik
Magne Julin Vik-Mo
Inger B. Vikøren
Ingebjørg Viste
Agnes Råket Vågslid
Marit Vågsnes
Stein Ørnhoi
Nils Ivar Østerbø

KARMSUND MÅLLAG

Steinar Aalvik
Asbjørn Djuv
Anne-Ma Eidhammer
Dorthea Sofie Eøy
Grete Fedøy
Kjell Mangor Flotve
Tone Randi Frette
Marit Færevåg
Stein Oddvar
 Gravelsæter
Aud Grimstveit
Trygve Handeland
Elling Hetland
Torill Borge Horneland
Olav Torfinn Jondahl
Svend Kjetland
Tone Kringeland
Kyrre Lindanger
Solveig Lunde
Marit Løvvig
Liv Tesdal Mjelde
Lars Mo
Karin Molvik
Paul Mølstre
Agnar Ståle Naustdal
Ragnhild Underhaug
 Ness
Johannes Ness
Lars Gunnar Oma
Gunlaug Pedersen
Geir Ragnhildstveit
Sigve Arthur Sakseid
Trygve Sandvik
Knut Selsaas
Njål Steinsland
Peder Ådland

NORDLAND MÅLLAG

Kåre Belsheim
Jan Hana
Tore Moen
Ståle Paulsen
Lodve A. Svare

NORDMØRE MÅLLAG

Oddveig Olava Marie
 Øren Aldal
Magnar Almberg
Jon Kristian Aune
Kjellaug Brørs
John O. Dønheim
Marie Flemsæter
Ruth Fluge
Liv Rigmor Flå
Sverre Hatle
Johan Sigmund
 Heggem
Sigrun Hesjehagen
Jon Samuel Håbrekke
Ingrid Kjønnøy
Liv Klaksvik

Anne Kvande
Marit Lesund
Øyvind Lyngås
Oddvar Moen
Endre Opdøl
Henry Opland
Terje Ramsøy-Halle
Rolv Sæter
Eirik S. Todal
Elen Maria Todal
Per Utne

ROGALAND MÅLLAG

Oddveig Kirsten Aam
Gunnleiv Aareskjold
Anne Sofie Aarflot
Audun Aarflot
Torstein Aartun
Sigmund Andersen
Kristen Bakka
Lars Egil Bakka
Johannes Bakka
Per Aksel Birkeland
Ola Birkeland
Bjarte Birkeland
Reidun Birkeli
Ingebrig特 Botnen
Trygve Brandal
Marit Kyllingstad
 Bråten
Kirsten Marie Bue
Jan Egil Byberg
Alf Jan Bysheim
Gerd Helen Bø
Margrete Dysjaland
Ellen Einervoll
Lars Farkas
Ingrid Fiskaa
Oddvar Flatabø
Per Fremmersvik
Otto Laurits Fuglestad
Ingrid Gjesdal
Sølv Ona Gjul
Sigve Gramstad
Egil Harald Grude
Ranveig Gudmestad
Vigdis Gullberg
Kari Ingfrid Hatteland
Marita Lindal Haug
Ola Hauge
Inge Haugland
Sverre Haver
Astrid Heigre
Torleiv Helland
Halvard Helseth
Jan Johansen Hempel
Tom Hetland
Rasmus Hidle
Liv Hobberstad
Arvid Horpestad
Jane Valaker Høgalmen
Arna Høyland
Odd Arne Jakobsen
Magne Jakobsen
Anne Martha Kalhovde
Magnar Kartveit
Steinar Kjosavik
Jens Kleppa
Anne Margrethe
 Kolnes
Tore O. Koppang
Nils Ingvar Korsvoll
Reidar Kylland
Hallgeir Langeland
Tor Henrik Lind
Roar Lund
Arne Lynghjem
Eli Marvik
Leif-Inge Misje
Ester Mossige
Lise Lunde Nilsen
Knut Norddal
Anita Nordmark
Øyvind Nordsletten
Pernille Nylehn
Kjellaug Sølvberg
 Oftedal
Ingvar Olimstad
Leiv Olsen

Inger Skretting Opstad
Marit Osland
Esther Ndayizeye
 Phillibert
Else Marie Lid
 Rasmussen
Tore Renberg
Torleiv Robberstad
Audun Rosland
Magne A. Roth
Atle Røe
Dagrun Røgenes
Torhild L. Rørheim
Oddbjørn Salte
Rolf Salte
Frode Sandve
Jostein Selvåg
Ingeborg N Skjærpe
Wenche Skorge
Kåre Skår
Tom Soma
Hans Spilde
Audun Steinnes
Inge Kristian Sunde
Odd Sigmund Sunnanå
Arnhild Sunnanå
Brit Harstad Sværen
Hogne Sønnesyn
Dagfrid Søyland
Svein Kåreson Søyland
Liv-Sigrid Taylor
Eli Tengesdal
Oddrun Tjeltveit
Kurt Tunheim
Aslaug Marie Undheim
Jone Vadla
Ottar Vandvik
Torbjørn Hinna
 Vangsnes
Astrid Apalset Vassbø
Arve Vedvik
Klara Vik
Atle Ingar Vold
Askill Voll
Viggo Østebø

ROMSDAL MÅLLAG

Ingar Aas
Henning Austigard
Dagrun Gjelsvik
 Austigard
Asbjørn Baldersheim
Petter Inge Bergheim
John Ekroll
Per Bjørn Ellingseter
Randi Fiksdal
Gunn Sissel Bakken
 Håseth
Arnhild Digernes
 Krovel
Harald Krøvel
Tor Kvadsheim
Jofrid Alvihild Moen
Marit Sandvik
Sven Erik Skarsbø
Knut Sæbø
Jorunn Valde
Odd Visnes
Kåre Vold

SOGN OG FJORDANE MÅLLAG

Anne Marie Aagård
Vemund Aartun
Lise Aasen
Inge Andersen
Georg Arnestad
Venke Bakken
Ingunn Balevik
Bente Kvernevik
 Berstad
Olaug Marie Bjelde
Aase Brekke
Jakob Devik
Nils Distad
Torkjell Djupedal
Tor W. Eikemo
Jorunn Eikenes
Gjertrud Eikevik

Kjell Erik Eldegard
Anne Marit Voll Eltun
Norvald Fimreite
Marta Fimreite
Johannes Flaten
Inger Eikeland Flåten
Sverre N. Folkestad
Edny Fossheim
Jan Martin Frislid
Siri Bente Fuhr
Ottar Færøyvik
Asbjørn Geithus
Håkon S. Giil
Sigrid Gjelsvik
Arne Gjeraker
Ingebrig M.
 Wangensteen
 Gjerde
Kari Gravdal
Knut Henning
 Grepstad
Jon Gåsemyr
Bjørn Atle Hagenes
Oddlaug Hammer
Audun Hammer
Margit Hovland Hamre
Sissel Norunn Hatløy
Hans Haugen
Oddstein Haugen
Bjarne Havro
Per Heggdal
Astrid Jorunn Henden
Olin Johanne Henden
Marianne Hoff
Ragnar Hove
Nils Husabø
Liv Husabø
Målfrid Husnes
Birte Husum
Reidun Bergitte Håland
Martha Systad Iden
Toril Jakobsen
Ingunn Kandal
Odd Kinden
Lars Kjøde
Kjellaug Kjøpstad
Ola Kjørstad
Arne Kleiva
Kirsten Gram
 Kristiansen
Hildegunn Kvistad
Liv Janne Kvåle
Bjarne Kaarstad
Bjørg Ladehaug
Øystein Lavik
Bjørg Dombestein
 Lofnes
Rune Lotsberg
Vidar Lægreid
Kolbjørn Løken
Jan Helge Løvik
Terje Erik Moe
Knut Moen
Maryan Georgsdotter
 Mundal
Ingunn Marie Myren
Knut Ole Myren
Jon Naustdalslid
Olav Nedrebø
Julie Kristine Ness
Gunnvor Ness
Katrin Heggheim
 Nilsen
Astrid Marie Nistad
Odd Njøs
Stein Bugge Næss
Per Scott Olsen
Signe Marie Orvedal
Oddbjørn Ramstad
Jon Ramstad
Eli Johanne Sefland
 Reite
Sigvor Rendedal
Sæmund Kjetil Rindal
Jostein Risa
Henning Leiv Rivedal
Erna Romøren
Bergljot Konglevoll
 Rysjedal

Einar Ryssdalsnes
Signe Marie
 Rønneklev
Lise Rønnestad
Bjørn Rørtveit
Steinar Rørvik
Margot Sande
Laila Hov Sandnes
Jorunn Sandvik
Marta Kari Schawlann
Håkon Sjåstad
Anders Skarestad
Knut Atle Skjær
Synneva Kolle Solheim
Erik Solheim
Henrik Stokkenes
Irene Stokker
Geir Liavåg Strand
Magnar Rønstad
Grethe Østerhus Røy
Johan Sandvik
Mariann Schjeide
Else Synnøve Skarbø
Sidsel Skorpen
Olav Slettebak
Jarle Solheim
Endre Standal
Arnhild Sæther
Bastian Sætre
Sverre Sørdal
Geir Steinar Tandstad
Asgeir Tandstad
Reidun Klock Tjervåg
Helga Andrea
 Tvinnereim
Solveig Ulstein
Randi Flem Ulvestad
Svein Vedeld
Åse Irene Vestre
Eldrid Vik
Sveinung Walseth
Bastian Weiberg
 Aurdal
Fredmøy Solny Wollen
Knut Ytterdal
Kjell Arne Årseth

SUNNMØRE MÅLLAG

Inger Aarflot
Ottar Aashamar
Kristian Almås
Idun Schawlann
 Barnes
Solveig Astrid B.
 Bendixen
Ingunn Bergem
Berit Bjørlo
Ole Arild Bø
Siv Dimmen
Norunn Margrethe
 Dimmen
Marit Veiberg Eide
Heidi Fagna
Knut Falk
Ann Britt Våge
 Fannemel
Kari Fjørtoft
Magnar Furset
Gunn Berit Gjerde
Tore Gjære
Kyrre Grimstad
Arne G. Grimstad
Øystein Grønmyr
Severin Haugen
Ingunn Haus
Jorunn H. Henriksen
Kirsten Hundvebakke
Reidun Hunnes
Astri Hunnes
Ingrid Runde Huus
Ove Kaldhol
Jakob O. Kjersem
Terje Kjøde
Johannes Klungsøy
Rolv Kornberg
Rune Kvalsund
Margrete Kvalsvik
Stein Olav Kvalø
Marit Kvammen
Einar Landmark
Odd Larsen
Arne Lerheim
Harald Lied
Svein Linge
Askjell Molvær

Sølv Woldsund Myrhøl
Magny Marie Nerem
Synnøve Nymark
 Aasen
Trine Naadland
Lars Omenås
Bjørnar Osnes
John Osnes
Britt Oterholm
Johan Ottesen
Karl Ramstad
Grete Strand Rekdal
Anne Inger Rendal
Ottar Rogne
Olga Støylen Runde
Gunder Runde
Anni Selma Rusten
Magnar Rønstad
Grethe Østerhus Røy
Johan Sandvik
Mariann Schjeide
Else Synnøve Skarbø
Sidsel Skorpen
Olav Slettebak
Jarle Solheim
Endre Standal
Arnhild Sæther
Bastian Sætre
Sverre Sørdal
Geir Steinar Tandstad
Asgeir Tandstad
Reidun Klock Tjervåg
Helga Andrea
 Tvinnereim
Solveig Ulstein
Randi Flem Ulvestad
Svein Vedeld
Åse Irene Vestre
Eldrid Vik
Sveinung Walseth
Bastian Weiberg
 Aurdal
Fredmøy Solny Wollen
Knut Ytterdal
Kjell Arne Årseth

TELEMARK MÅLLAG

Audun Aasmundtveit
Sveinung Astad
Gunhild Berntsen
Lars Bjaadal
Halgeir Brekke
Ragnvald Christenson
Tjøstov Gunne Djuve
Olav Rune Djuve
Gunhild T Dølen
Olav Felland
Gunlaug Fjellstad
Jon Funner
Oscar Johan Garnes
Gunhild Gravir
Asbjørn Nes Hansen
Ingebjørg Hanto
Kristian Ihle Hanto
Hallgrim Høydal
Margit Ims
Jon Ingebretsen
Halvard Jansen
Arne-Birger Knapskog
Eilert Kernes
Olav E. Kaasa
Kjetil Langåsden
Halvor Løken
Tove Løyland
Sigrun Garvik Moen
Olav Mosdøl
Hilda Helene Nesi
Jakob Olimstad
Sigmund Romtveit
Håvard Russnes
Kari Rustbergsgård
Anne Ingebjørg Ruth
Børre Rønningen
Per Skaugset
Olav Solberg
Margit Ryen Steen
Alv Halvor Straumstøy
Sigrid Straand
Einar Leiv Søreide

**MÅLGÅVE
MED VIPPS:
90540**

Olav Teigland
Olav Tho
Kari Tveit
Alf Torbjørn Tveit
Harald Valle
Tor Valle
Einar Versto
Kjell Vistad
Hans Ødegård
Halvor Øygarden

**TROMS OG
FINNMARK MÅLLAG**

Nils Aarsæther
Bente Benjaminsen
Per K. Bjørklund
Odd Borch
Terje B. Dahl
Knut O. Dale
Nils Dannemark
Steinung Eikeland
Bjarne Eilertsen
Karl Ragnar Engstad
Torgeir Engstad
Astrid Fjose
Eldbjørg Gjelsvik
Kjell Heggelund
Olav Gaute Hellesø
Olaug Husabø
Kjellaug Jetne
Ellen Skjold Kvåle
Marianne Langånes
Erik Lemika
Tyra V. Mannsverk
Reidun Mellem
Oddrun Molvik
Valborg Myklebust
Atle Måseide
Ole Edgar Nilssen
Guro Reisæter

Ingrid Russøy
Elisabet Sausjord
Sigrid Skarstein
Guri Skeie
Lars Martin Skipevåg
Sunniva Skålnes
Anne Marta Steinnes
Greta Tjelle
Åse Utkilen
Gunn Utkvitne
Birger Vang

TRØNDERLAGET

Reidar Almås
Linda Nyvoll Antonsen
Eli Aune
Egil Ingvar Aune
Gunnar Olav Balstad
Kjell Bardal
Ivar Berg
Arne Bjordalsbakke
Arvid Bjørgum
Oddrun Bjørgum
Karl-Ove Bjørnstad
Håkon Bleken
Olaug Denstadli
Tore Fagerhaug
Jan Finjord
Svein Arild Fjeldvær
Margit Flakne
Asbjørn Folkvord
Kristian Johan
Fossheim
Arne A. Frisvoll
Ingebrigts Garberg
Anders Gjelsvik
Oddbjørn Gorsetbakk
Annbjørg Grevskott
Jon Grønlid
Anders Gustad

Ester K Hasle
Marit Hatlelid
Liv Haugen
Kjellrun Hersund
Knut Holmen
Ola Huke
Målfrid Hyrvé
Sigrid Haavik
Sverre Bjarne Inndal
Inger Sandvik Jarstein
Ragnar Jenssen
Olav Kuvsås
Per Knut Kvande
Jens Loddgard
Bjørg Lund
Lars Kolbjørn Moa
Håvard Moe
Tore Moen
Magne Måge
Ingrun Norum
Idar Næss
Karl Fredrik
Okkenhaug
Mimi Bruskeland Oust
Herman Ranes
Inger Røkke
Rutt Olden Skauge
Åsmund Snøfugl
Ingebjørg Sogge
Tor Stallvik
Odd Sigmund
Staverløkk
Arnt Stavseth
Eiliv Størdal
Per Johan Sæterbakk
Svein Bertil Sæther
Sverre Sævareid
Einar Sørli
Jan Sørås
Torbjørn Tranmæl

VALDRES MÅLLAG

Ingeborg Aaslie
Bjørg Berge
Gunnar Breivik
Inger Solveig Bøe
Heidi Fosheim
Ola Fosheim
Randi Før
Kjell Hagerup
Ove Haugen
Ingunn Hommedal
Bjørn Vegard Johnsen
Bjørg Lerhol
Anders Lunde
Torodd Lybeck
Brita Siri Nesja
Nils Rogn
Nils Petter Røed
Ragnhild Solberg
Jan Sparstad
Marit Eltun Svendsen
Anne Ingeborg
Terningen
Knut Tjelle
Kari Bø Wangensteen
Berit Matre Ødegaard
Ingebjørg Årseth

**VEST-AGDER
MÅLLAG**

Tove Berulvson
Anne-Berit Erfjord
Grete Forgard

Aud Mikkelsen Tretvik
Espen Tørset
Harald Vik-Mo
Ann-Merethe
Voldsund
Beret Wicklund

Randi Lohndal Frestad
Torje Karsten
Grindheim
Ole Steffen Gusdal
Berit Fiskaa
Haugjord
Magne Heie
Ola Reidar Haaland
Olav Torgny Hårtveit
Oddvar Jakobsen
Solveig Katterås
Solveig Stallemo Lima
Målfrid Lindeland
Sylfest Lomheim
Odd Harald Robstad
Ålaug Rosseland
Jan Arve Røiseland
Nils Salvigsen
Bjørg Helene Slapgard
Nils Harald Stallemo
Birgit Stallemo
Asbjørn Stallemo
Eva Haugen Sørgaard
Vidar Toreid
Aslaug Verdal
Gunnar Vollen
Alf Johan Øvland
Ivar Åmlid

ØSTFOLD MÅLLAG

Kjetil Aasen
Asgeir Bjørkedal
Ole Johan Bjørnøy
Jan Brygfjell
Eldrid Fjalestad
Arnstein Hjelde
Christian Kielland
Arne Kvernhusvik
Per Thorvald Larsen
Gudni Haugen Nastad

Roy Arne Osen
Anne Berit Skriversvik

YRKESMÅLLAG

Kjellfrid Bøthun
Morten Elster
Elise Sundfør Erdal
Sissel Hole
Kåre Lilleholt
Kjell Harald Lunde
Arne Exner Nakling
Borge Otterlei
Linda Plahte
Frode Ringheim
Lars Helge Sørheim
Harald Thune
Turid J. Thune
Sigrid Tyssen
Birger Valen
Vidar Ystad

**BEINVEG ES
INNMELDE**

Randi Einrem
Leif Elsvatn
Martha Krossbakken
Sverre Kulstad
Bjørn Myrvold
Åse Floa Steinrud
Tryggve Valberg
Gro Einrem Volseth

Jorid gler seg til å arrangere poesifestival ved fjorden

– Festivalen gjev meg alltid fine overraskinger, fortel arenaileiar ved Haugesenteret, **Jorid Lekve Eide** – etter mange år som medarrangør.

■ Årets festival er den første ho har ansvar for både som arenaileiar og festivalsjef.

– Eg er spent! Eg har vore med lenge, men festivalarbeidet gjev meg alltid ny lerdom og fine overraskinger, seier den nybakte festivalsjefen i ei pressemelding nokre få dagar før det brakar laus i heimbygda til Olav H. Hauge.

Ein skulle kanskje tru at ein har forstått det meste etter å ha bada i lyrikken og livet til Olav H. Hauge i ti år, noko den ferske festivalsjefen faktisk har gjort.

– Men slik er det ikkje, forsikrar Jorid Lekve Eide – for det er så mange vegar inn til Hauges diktning, og forskarar og lesarar oppdagar stadig nye.

Poesifestivalen utmerker seg ved å setja lyrikken i sentrum, med diktina til Olav H. Hauge som utgangspunkt. I år er det det lyriske mangfaldet i diktsamlinga På Ørnenuva som dannar bakteppet.

– Publikum skal få møta både norske og nordiske, etablerte og

nye poetiske røyster i samtidspoesien når dei kjem hit. Å høyrja poeten lesa kan gjea stort inntrykk på publikum, det ser me kvar einaste festival. Det er også viktig for oss å engasjere born og unge. Lokale ungdomar får møta Hauge si diktning gjennom å skriva eigne dikt i skriveverkstaden Olav H. og Eg med årets festivalpoet Ruth Lillegren, seier Eide om festivalen som opna fredag 13. september.

Det er kultur- og likestillingsminister Lubna Jaffery som held årets opningstale. Under opninga blir også Haugestipendet 2024 delt ut til ein talentfull ung lyrikar, songar eller tekstdiktator, medan festivalpoetane er Cecilie Løveid, Gunnar Wæness, Gabriel Itkes-Sznap og Brynja Hjálmsdóttir.

– Eg gler meg til å sjå kva som dukkar opp i dialogen mellom Hauge si diktning, samtida og den nye lyrikken. Elin Stengrundet er nok ein av dei som vil syna oss nye måtar å lesa Hauge på, seier Jorid Lekve Eide. Som Årets Haugeførelesar utforskar Stengrundet tankar om framtida.

Poesifestivalen kan opplevast mellom epletre og sidergardar, i skulebygninga på Hjeltnes, der Hauge sjølv var gartnarelev, og i hagen til Hauge i tunet på Rossvoll.

MANGFALD: – Publikum skal få møta både norske og nordiske, etablerte og nye poetiske røyster i samtidspoesien når dei kjem hit, seier Jorid Lekve Eide, arenaileiar ved Haugesenteret.

MÅLLAGET INFORMERER

FELLES DIGITALT RESSURSOMRÅDE

Alle lokallagsleiarar har fått invitasjon til eit nytt digitalt ressursområde. Om du ikkje har fått e-post, ber me deg ta kontakt med Skrivarstova på nm@nm.no.

INNHOLD TIL DET DIGITALE RESSURSOMRÅDET

Vi har lagt inn litt ymse ein kan dra nytte av i ressursområdet. Om du saknar noko eller har eit ønske om noko som bør vere der, ber vi deg sende idéar til hege.lothe@nm.no. Om lokallaget har laga seg gode system eller gjort seg gode erfaringar må de veldig gjerne dele dette med ressursområdet.

EIGEN E-POST TIL LOKALLAGET?

Nokre lokallag har oppretta ein eigen e-postkonto for laget. Dette kan vere ein måte laget kan få tilgang til det digitale ressursområdet. Då må du opprette ei gmail-adresse for laget. Då kan ein også få samla all kommunikasjon til og fra laget på ein e-post.

NYNORSK NÆRINGSLIVSPRIS

Kvar år deler Noregs Mållag ut Nynorsk næringslivspris. Det er ein eigen jury som utnemner vinner av prisen. Me tek gjerne mot kandidatar til Nynorsk næringslivpris 2024 innan 30. september 2024. Send grunngjevne framlegg til nm@nm.no.

NASJONALT HAUSTSEMINAR I ELVERUM

26.-27. oktober inviterer Noregs Mållag og Austmannalaget til haustseminar i Elverum. Austmannalaget fyller 125 år i 2024, og laget vart faktisk skipa i Elverum i januar 1899. I høve jubileumsåret går Austmannalaget og Noregs Mållag saman om å skipe til eit seminar med fagleg innhald og markering av jubileet. Alle medlemer i Noregs Mållag er velkomne. Send påmelding til per.arntsen@nm.no.

NYTT KONTO- NUMMER I NYNORSKBANK

Me har bytta konto til Voss Sparebank, noko som også medfører nye kontonummer. Alle med a-talegiro og e-faktura er blitt flytta automatisk, og treng ikkje gjera noko. Me har også fått bankkort med bilet av Ivar Aasen på!

TONJE ER NY TILSETT PÅ SKRIVARSTOVA

16. august byrja Tonje Thorstad Kildal i vikariat for Frida Pernille Mikkelsen, som er i permisjon fram til januar 2025.

Tonje Thorstad Kildal er 27 år og kjem frå Karmøy i Rogaland. I vår fullførte ho mastergrada i medium og kommunikasjon

ved OsloMet. Ho har jobba som journalist i Stavanger Aftenblad og Studenttorget, og som innholdsprodusent for OsloMet.

- Eg gler meg til jobbe kreativt med å fremje nynorsk og dialektbruk. Det er kjekt at dette er min første jobb som ferskt utdanna, seier Tonje Thorstad Kildal.

Tonje er i stillinga som kommunikasjonsrådgjevar fram til 20. desember.

4 ■ 2024
Norsk Tidend
Framhald av *Fedraheimen* og *Den 17de Mai*

Prent: Amedia Trykk
Opplag: 15 600
Abonnement: kr. 250,- per år

Annonesar:
Annonsepriser: kr 9,00,-/mm
Tillegg for tekstsida: kr 0,50,-/mm
Spaltebreidd: 45 mm
Kvartsida: kr 3 000,-
Halvsida: kr 5 000,-
Heilside: kr 9 000,-
Ilegg til avisas: kr 1,00 pr. stk.

Alle prisar er eks. mva. Ved lysing i fleire nummer kan vi diskutere særskilde avtalar.

Stoffrist nr. 5, 2024:
4. november

NOREGS MÅLLAG

nm.no

Tilskrift:

Dronningens gate 22
0154 OSLO

Telefon:

23 00 29 30

E-post:

nm@nm.no

Kontoradresse:

Dronningens gate 22, 0154 OSLO

Nytt kontor:

3480 17 82851

Leiar:

Peder Lofnes Hauge
95 12 26 89 / peder.hauge@nm.no

Nestleiar:

Live Havro Bjørnstad
91 75 39 37 / live.bjornstad@nm.no

Tilsette:

Gro Morken Endresen,
dagleg leiar,
tlf. 23 00 29 37 • 95 78 55 60,
gro.morken@nm.no

Erik Grov, organisasjons-
og kommunikasjonsrådgjevar,
tlf. 23 00 29 30, erik.grov@nm.no

Per Henning Arntsen, økonomirådgjevar,
tlf. 23 00 29 35, per.arntsen@nm.no

Ingar Arnøy, skulemålsskrivar,
tlf. 23 00 29 36 • 97 52 97 00,
ingar.arnoy@nm.no

Hege Lothe, informasjons-
og organisasjonsrådgjevar,
tlf. 92 64 83 48, hege.lothe@nm.no

Vemund Norekvål Knudsen,
redaktør og rådgjevar,
tlf. 23 00 29 32 • 97 68 43 99
vemund.knudsen@nm.no

Tonje Thorstad Kildal,
kommunikasjonsrådgjevar (vikariat),
tlf. 97 06 82 26
tonje.kildal@nm.no

NORSK MÅLUНGDOM

malungdom.no

Leiar: Sebastian Vincent Natvik
sebastian@malungdom.no
tlf. 99 50 80 11

Skrivar: Emma Hinderaker Pedersen
emma@malungdom.no
tlf. 95 07 88 18

Kontormedarbeidar:
Marie Løviknes
marie@malungdom.no / tlf. 95 14 47 05

Tilskrift: Dronningens gate 22
tlf. 97 34 28 64
norsk@malungdom.no

Kontonr: 3450.65.48707 (målgåver)

Returadresse:
Noregs Mållag
Dronningens gate 22
0154 OSLO

Nr. 4 • september 2024

Norsk Tidend

Framhald av **Fedraheimen** og **Den 17de Mai**

for hundre år sidan

Eg kjender fleire ihuga
norskdoms- og bondelags-
folk, dei arbeider for heimat
til oss sjølve og heimat til
jordi; naar dei skriv um
bonden i norskdomsbladi, ja
daa skriv dei paa nynorsk.
Skriv dei i bondelagsbladet
i hovudstaden «Nasjonen»,
daa skriv dei jamnt paa
berre bymaal (riksem), dei
kan daa ikkje bruke sit eige
norske bondemaal. Tru um
det ikkje vart like so stor ei
vyrnad, um bonden skrev
um sine kaar paa eige
maal?

Bondegut i Austland,
17. juli 1924

Den trugne samlaren Anton
Aure, har nett sendt ut ei
bok med upplysning um dei
prestane som talar nynorsk.
Det er stutte biografiar av
desse prestane og bilet til.
Vi faar her sjaa at det no er
48 prestar som alltid prei-
kar paa nynorsk og kring
30 som har nyttta nynorsk
stundom.

Den 17de Mai,
18. juni 1924

Doktoranden tala ein god
austlandsfarga nynorsk.
Professor Kolsrud bruke
ogso nynorsken. Den andre
opponenten brukte og ny-
norsk, men ein merkte paa
lesinga hans ved sitat av
avhandlinga at han ikkje
var van med nynorsk.

Den 17de Mai,
12. juni 1924

Saag maalfolket kva umaa-
teleg verd det hev aa ha eit
godt hovudstadsdagblad
paa nynorsk, vilde Den 17de
Mai no ha 50000 tingarar
og vera det mest tevleføre
blad i landet.

Anders Vassbotn i Lister,
8. september 1924

Nynorsken, vårt siste håp mot robotane.

Artisten Moddi på Facebook

på tampen

Ur for urfolk

■ For ikkje lenge sidan gjekk leiaren for Senterungdommen, Andrine Hanssen-Seppola, ut og meinte at kvener burde få status som urfolk i Noreg, noko som fekk ein del, inkludert meg sjølv, til å undra.

■ Trass me ikkje veit når den første kvenske innvandringa starta, har me historiske kjelder på at det fanst kvener i Noreg på 1500-talet. Den kvenske innvandringa var likevel sparsameleg fram til 1700-talet, og masseinnvandringa av kvener blir set til hungersnauden i Finland i 1860-åra. På slutten av 1800-talet var så mange som ein fjerdedel av folket i Finnmark kvener. Kort og godt, kvensk innvandring på denne tida var den første masseinnvandringa me har hatt i Noreg i moderne historie, og au den største nokonsinne.

■ I historisk perspektiv er dette likevel ei kort tid for Noreg, av di me har hatt busettingar her til lands minst 10 000 år tilbake i tid, av både samar og nordmenn (i denne teksta nyttar eg nordmenn om menneske med genetisk likskap til folk som kom til Noreg for om lag 10 000 år tilbake, som ikkje er samar). Her kan ein stilla seg nokre spørsmål, til dømes kvifor er ikkje nordmenn eit urfolk? Kvifor kan kvener kanskje bli eit urfolk, men ikkje innvandrarar som kom til Noreg etter andre verdskrig? La oss byrja med ordet.

■ Ur- er ei forstaving med fleire tydingar og kjem frå tysk, *ur-*, «bort frå, ut av». Interesant nok heiter au ein av historias første byar

Ur, som låg i Mesopotamia i det som i dag er sør i Irak. No, *ur-* har som sagt fleire tydingar, og eg nyttar her definisjonen frå Store norske leksikon (SNL). *Ur-* kan bli brukt som det aller fyrste av noko, som urframføring, at noko er tvers igjennom noko, til dømes urkomisk, og om noko er opphavleg, som urfolk.

■ «Det finst ingen allmenn godtekne definisjon av uttrykket **urfolk**. I ILO-konvensjonen om rettane til urfolk blir urfolk skildra slik: *folk i sjølvstendige statar som er sett som opphavlege av di dei stammar frå dei folka som budde på landet eller i ein geografisk region som landet høyrer til då erobring eller kolonisering fann plass eller som dei noverande statsgrensane blei fastlagd, og som uansett deira rettslege stilling har halda alle eller nokon av sine eigne sosiale, økonomiske, kulturelle og politiske institusjonar.*» (henta frå SNL).

■ Det fanst allereie folk i områda kvenene innvandra til, og dei kvalifiserer med det ikkje som eit opphavleg folk til Noreg. Derimot blei ikkje grensene i Finnmark fastlagde før i 1826, og korleis ein tolkar ILO-konvensjonen, vil avgjera om kvenene kan få urfolksstatus.

■ Eg trur ikkje det kjem til å skje, men det betyr ikkje at kvener ikkje skal få hjelpe eller økonomisk støtte til å bygga opp kulturen som blei hardt ramma av fornorskinga. Nordmenn kan i alle fall ikkje få nok av korkje sauna eller godt trehandverk.

THARANIGA RAJAH

“Trass me ikkje veit når den første kvenske innvandringa starta, har me historiske kjelder på at det fanst kvener i Noreg på 1500-talet. Den kvenske innvandringa var likevel sparsameleg fram til 1700-talet.